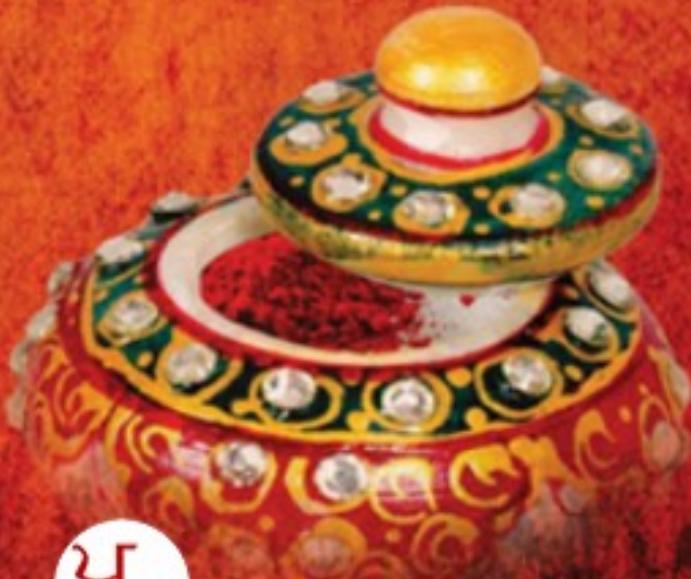

ਮੈਪੁਣਥਾਨੀ

ਹਰਿਗੁਰ ਰਿਲੋਂ

ਸੰਘਰਦਾਨੀ

ਹੋਰ ਮੌਲਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ:

ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਛੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਹਰ ਧੁਖਦਾ ਪਿੱਡ ਮੇਰਾ ਹੈ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਬੋਲ ਮਿੱਟੀ ਦਿਆ ਬਾਵਿਆ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਅਗਨ ਕਥਾ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਖੈਰ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਪਰਤੀ ਨਾਦ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਡਾਜਰ (ਗੀਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਮੋਰ ਪੰਖ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਮਨ ਤੰਦੂਰ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਗੁਲਨਾਰ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਮਿਰਗਾਵਲੀ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਬੋਲਦੀ (ਸੁਚਿੱਤਰ ਵਾਰਤਕ)
(ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਚਿੱਤਰਾਂ ਸਹਿਤ)

ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ
ਸੁਰਖ ਸਮੁੰਦਰ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਦੋ ਹਰਢ ਰਸੀਦੀ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਮਨ ਦੇ ਬੁਝੇ ਬਾਗੀਆਂ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)
ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ (ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਸੰਘਰਦਾਨੀ

(ਰੁਬਾਈਆਂ)

ਲਾਲਭਾਈ ਗਿਲ

ਸੰਗਮ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼
ਸਮਾਣਾ (ਪਟਿਆਲਾ)

Shadhoordani

By

© GURBAJAN SINGH GILL
113-F, Shaheed Bhagat Singh Nagar,
Pakhowal Road, Ludhiana-141013
E-mail: gurbajansinghgill@gmail.com
Mobile : 98726-31199

ISBN --

Cover Design : --

Published by

Sangam Publications

Sekhon Colony, Near Bus Stand, Samana (Patiala)

Ph. 01764-501934

Mob. 99151-03490, 98152-43917

Email Adress : sangam541@gmail.com

www.sangampublications.com

Printed & Bound at:

Aarna Printing Solutions, Patiala

Ph. 99148-40666

All rights reserved

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior written consent in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the above-mentioned publisher of this book.

ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਤੇ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ ਦਾ ਸੁਮੇਲ

“ਸੰਘੂਰਦਾਨੀ”

ਸੀਹਰਫੀ, ਜੰਗਨਾਮਾ, ਗਜ਼ਲ ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵਾਂਗ ਰੁਬਾਈ ਵੀ ਫਾਰਸੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੂਪ ਹੈ। ਰੁਬਾਈ ਇਕ ਛੰਦ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਈ ਛੰਦਾਂ/ਬਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪਤਾ ਤੇ ਛੂੰਘਿਆਈ ਵੱਲ ਤਵੱਜੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੁਬਾਈ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਦੂਜੀ ਤੇ ਤੀਜੀ ਤੁਕ ਤੱਕ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰ ਚੌਬੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

“ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰੁਬਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਚਾਰ ਅਕਸਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਂ ਦਾ ਛੰਦ (ਚੌਪਦਾ) ਰੁਬਾਈ ਦੇ ਵਜ਼ਨ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਖੇ ਆਯਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਲਕਸ਼ਣ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ, ਚਾਰ ਚਰਣ, ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚਰਣ ਦੀਆਂ ਬਾਈ ਬਾਈ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ਤੀਜੇ ਦੀਆਂ ੧੯, ਅਤੇ ਚੌਬੀ ਚਰਣ ਦੀਆਂ ੨੦ ਮਾਤ੍ਰਾਂ, ਅੰਤ ਸਭ ਦਾ ਲਘੂ। ਪਹਿਲੀ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਚੌਬੀ ਤੁਕ ਦਾ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਮਿਲਦਾ ਹੋਯਾ, ਉਦਾਹਰਣ:

ਹਰ ਕਸ ਕਿਜ਼ ਸੌਕੇ ਤੋ ਕਦਮ ਅਜ ਸਰਤਾਖੂ,
ਬਰ ਨਹ ਤਬਕ ਚਰਬ ਅਲਮ ਬਰ ਸਰਾਤਾਖੂ
ਸ਼ੁਦ ਆਮਦਨ ਮੁਬਾਰਕ ਵਰ ਰਹਤਨ ਸਰਾਤਾਖੂ,
ਗੋਯਾ ਆਂ ਕਸ ਕਿ ਰਾਹੇ ਹਕ ਬ ਸ਼ਨਾਖੂ ।”

(ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ,
ਗਰ ਛੰਦ ਦਿਵਾਕਰ, ਪੰਨਾ ੩੦੨)

“ਰੁਬਾਈ ਅਤਿ ਲਘੂ ਕਾਵਿ-ਰੂਪਕਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਬੜੀ ਸੁਗਠਿਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੌਤੁਕੀ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਅਗੋਂ ਭਾਗ ਕਰਨੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਲਘੂਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਕ੍ਰਮ/ਵਿਵਸਥਾ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੂਪਕਾਰ ਦੀ ਲਘੂ ਸੰਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਦੋ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਅੰਗ, ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨਗੇਚਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਅੰਗ ਮਗਰਲੀਆਂ ਦਾ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਰੰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸੁਝਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੁਬਾਈ

ਦੀ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤਕ ਸੰਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜੀ, ਦੂਜੀ ਨਾਲੋਂ ਤੀਜੀ, ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਨਾਲੋਂ ਚੌਥੀ ਪੰਕਤੀ ਉਤਰੋਤਰ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਧੀਰਲੀ ਪੰਕਤੀ ਇਕ ਸਾਰਗਰਭਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਮੁਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਪੰਕਤੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦਿਕਾ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਗਰਲੀਆਂ ਦੋ ਪੰਕਤੀਆਂ ਅੰਤਿਕਾ (ਸਾਰੰਸ਼) ਦਾ। ਸੋ ਰੁਬਾਈ ਦੀ ਰਚਨਾ 2/2 ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜੋਟਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।”

(ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਅਧਿਐਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਸਕੂਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਭਾਈ ਕਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰੁਬਾਈ ਕਾਵਿ-ਵਿਧਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਭਲੀਭਾਂਤ ਰੂਪ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

“ਖਯਾਮ ਦੀ ਉਹ ਰਚਨਾ ਜੋ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੂਫੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਾਂਗ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਯਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਰੁਬਾਈਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਰੁਬਾਈਆਂ ਖਯਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੀ ਸਮਝ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬ੍ਰਿਟੇਸ਼ ਮੀਡੀਜ਼ੀਮ ਵਿਚ ਖਯਾਮ ਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਥ ਲਿਖੀ ਉਤਾਰਾ ਹੈ, ਉਹ ੧੦੬੦ ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ ਦੇ ਜਨਮ ਨਗਰ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਉਤਾਰੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ੧੫੮ ਰੁਬਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਫਿਟਜ਼ ਜੇਰਲਡ’ ਤੇ ਹੋਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਉਲਥਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵਧੀਕ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਏਸੀਆਂਟਿਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਵਿਚ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਤਾਰਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ੫੧੬ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।...ਜਿਹੜਾ ਉਤਾਰਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਰਮਨ ਵਿਦਵਾਨ ‘ਵਨ ਹੈਮਰ’ ਦੇ ਪਾਸ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗ ਪਗ ੨੦੦ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।”

(ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਖੱਯਾਮ ਖੁਮਾਰੀ, ਭਾਪੇ ਦੀ ਹੱਟੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ)

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਉਮਰ ਖਯਾਮ ਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੇ ਇਸ ਗਿਣਾਤਮਿਕ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਬਾਈ ਉਮਰ ਖਯਾਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ

ਛਾਰਸੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਮਰ ਖਯਾਮ, ਸਰਮਦ, ਸੋਖ ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਹਾਫਜ਼ ਵਲੋਂ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਜੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੁਬਾਈ ਦੀ ਆਮਦ ਹੋਈ। ਰੁਬਾਈ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਰਸੀ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰਨਾਂ ਕਾਵਿ-ਰੂਪਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਆਧੁਨਿਕ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਰੁਬਾਈ ਨੂੰ ‘ਚੰਬਰਗੇ’ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰੁਬਾਈ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ‘ਕੰਬਦੀ ਕਲਾਈ’, ‘ਮੇਰੇ ਸਾਈਆਂ ਜੀਓ’, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ‘ਚੰਦਨਵਾੜੀ’, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ‘ਸਾਵੇ ਪੱਤਰ’ ਤੇ ‘ਕਚ ਸੱਚ’, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਰਦ ਦੇ ‘ਹੋਰ ਅਗਰੇ’, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ ਦੇ ‘ਰੁਣਝੁਣ’, ‘ਸਹਿਰਾਈ ਪੰਛੀ’, ਤਖਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ‘ਕਾਵਿ ਹਿਲੂਣੇ’, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਕੁੰਦਨ ਦੇ ‘ਨਵੇਂ ਪੱਤਣ’, ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ ਦੇ ‘ਦੀਵਾ ਮੁੜਕੇ ਕੋਈ ਜਗਾਵੇ’, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਪਾਸਕ ਦੇ ‘ਸੂਹਾ ਸਾਲੂ’ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਦੇ ‘ਅਸਲੇ ਤੇ ਓਹਲੇ’ ਆਦਿ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਵਿੱਕੋਲਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੀ ਰੁਬਾਈ ਦੀ ਰਚਨਾ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਰਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲੀ ਅਤ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਥਲੇ ਰੁਬਾਈ ਸੰਗ੍ਰਹਿ “ਸੰਘਰਦਾਨੀ” ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਖੇਡ-ਜਗਤ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਰ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸਦਾ ਕੱਦ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਅਦਾਕਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉੱਚਾ ਹੋਇਆ; ਬਲਕਿ ਖੇਡ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਹਸਤੁਤ ਤੇ ਮਿਲਵਰਤਣੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਮੁਸ਼ਥਕ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਦਿਸ਼ਾਵੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਸੋਚਣੀ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਆਧਾਰ-ਬਿੰਦੂ ਬਣਦੀ ਹੈ। 2010 ਤੋਂ 2014 ਤੱਕ ਉਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ 20

ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਬਿਗਜਮਾਨ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਛੇ-ਛੇ ਸਾਲ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਵੀ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੂਹੇ-ਰਵਾਂ ਸਵਰਗੀ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਉਲੇਖਨੀਯ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ 2013 ਵਿਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਗੁਰੂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਡਾਈਰੈਕਟਰ (ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਵਜੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਰਹੇ।

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ 13 ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਵਿ-ਪੁਸਤਕ ‘ਸੀਸ਼ਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ’ 1978 ਵਿਚ ਪਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ। ‘ਹਰ ਪੁਖਦਾ ਪਿੰਡ ਮੇਰਾ ਹੈ’, ਬੋਲ ਮਿਟੀ ਦਿਆ ਬਾਵਿਆ’, ‘ਅਗਨ ਕਥਾ’, ‘ਧਰਤੀ ਨਾਦ’, ਪ੍ਰੈਰ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ’, ‘ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਝਾੰਜਰ’, ‘ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ’, ‘ਮੇਰਪੰਖ’, ‘ਮਨ ਤੰਦੂਰ’, ‘ਗੁਲਨਾਰ’, ‘ਮਿਰਗਾਵਲੀ’ ਤੇ ‘ਰਾਵੀ’ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ। ‘ਰਾਵੀ’ ਗਜ਼ਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 2017 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਸੁਰਖ ਸਮੁੰਦਰ’, ਦੋ ਹਰਫ ਰਸੀਦੀ, ਮਨ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ’, ‘ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ’ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਪੱਤੀਆਂ’ ਵੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੰਧੂ ਦੀ ਡੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਕੈਮਰੇ ਦੀ ਅੱਖ ਬੋਲਦੀ’ ਲਈ ਇਥਾਰਤਾਂ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਗੀਤਕਾਰ, ਕਵੀ ਤੇ ਗਜ਼ਲਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੇ ਤੱਖਾ ਵਿਅੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਗਰੂਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ 1992, ‘ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ, 1979, ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ ਐਵਾਰਡ 1998, ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਅਵਾਰਡ, ਗਿਆਨੀ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਵਾਰਡ ਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਮੀਸ਼ਾ ਐਵਾਰਡ 2002, ਪ੍ਰੋ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਟੋਰੰਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਤੇ ਸਫ਼ਦਰ ਹਾਸ਼ਮੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਵਾਰਡ 2003, ਬਲਵਿੰਦਰ ਰਿਸ਼ੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਗਜ਼ਲ ਐਵਾਰਡ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ ਐਵਾਰਡ 2005 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ 2013 ਆਦਿ ਵਿਭਿੰਨ ਮਿਆਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਗੁਰਭਜਨ

ਗੱਲ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਦੇ ਲਖਾਇਕ ਹਨ।

ਖੇਡ ਜਗਤ ਨਾਲ ਲੰਬਾ ਅਰਸਾ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਫਰਹਿਸਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 2016 ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਗੁਰਭਜਨ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਹੀ ਮਹਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਖੇ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪੂਨਾ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੇਵ ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ 12 ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਸੈਂਟ ਛਪਵਾ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ ਵਿਖੇ ਲੋਕ ਅਰਪਨ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਸਗੋਂਡਾ ਵਿਖੇ ਸੁੱਖੀ ਬਾਠ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਜਨਮਨੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਝੰਡਾ ਬਰਦਾਰ ਵਜੋਂ ਗੁਰਭਜਨ ਗੱਲ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰਭਜਨ ਗੱਲ ਦੇ ਰੁਬਾਈ ਸੰਗ੍ਰਹਿ “ਸੰਧੂਰਦਾਨੀ” ਵਿਚ ‘ਸੂਰਜ’, ‘ਛੁੱਲ’ ਚਿਹਨ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਰਜ ਕੁੱਲ ਬਨਸਪਤੀ ਤੇ ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ, ਛੁੱਲ ਸੰਦਰਤਾ ਦਾ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਤੇ ਕੋਮਲਭਾਵੀ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹਨ। ਗੁਰਭਜਨ ਗੱਲ ਦੀ “ਸੰਧੂਰਦਾਨੀ” ਵਿਚ ਇਹ ਰੰਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਧੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਹਰ ਪੰਕਤੀ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਲੋਅ ਨਾਲ ਜਗਮਗਾਉਂਦੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਹਮਸਫੂਰ ਹੁੰਦੀ ਛੁੱਲਾਂ ਜਿਹੇ ਕੋਮਲ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਸਾਡੇ ਸਨਮੁਖ ਕਈ ਸਵਾਲੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜੇ ਕਰਦੀ ਤੇ ਸਾਰਬਕ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਕਬਨ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਬਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

ਬੋੜ੍ਹ-ਜਮੀਨੇ ਜੱਟ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸਾਂ, ਇੱਕੋ ਨਸ਼ਾ ਉਡਾਈ ਫਿਰਦਾ।

ਸ਼ਬਦ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ, ਕਾਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਦਾ।

ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਕੋਈ, ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ

ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਬਣਦੇ ਆਪੇ, ਲੋਕ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਚੌਗਿਰਦਾ

ਉਹਦੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਤੇ ਉਸਦਾ ਚੌਗਿਰਦਾ ਲੋਕ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੇਫੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹ ਸ਼ਗਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨਾਲ ਸਰੂਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਵਿ-ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਰੋਦੀ ਕਵੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਗੀਤਕਾਰ ਹੈ; ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਧੁਨੀ ਗੂਜ਼ਦੀ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਲੈਅਮਈ ਪੈੜਚਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉੱਡ ਉੱਡ ਚਿੜੀਏ ਨੀ, ਤੂ ਬਹਿ ਗਈ ਟਾਹਣੀ

ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਸਭ ਤੇਰੇ ਹਾਣੀ।

ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਜਗਾ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਫੜ ਲੈ,

ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਤੇਰੇ ਮੂਨ ਦਾ ਪਾਣੀ।

ਉਸ ਦਾ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਲਹਿਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਰਵਾਨੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵੇਗਮਈ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਕੋਲਾਜ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ-ਕਾਵਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਦੇ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਘੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਕਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ:

ਮੇਰਾ ਹੈ ਵਡੇਰਾ ਇਹ ਜੋ ਗੱਡੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ।

ਖੇਤਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕੇ, ਬੜਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਹੁਣ ਟੱਬਰ ਨਾ ਪਾਲਦੀ,

ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਵੱਡੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਜ਼ੈਈ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਔਰਤ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੌਂਦਰਯ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਦਰਯੋਗ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਧੀਆਂ-ਪਿਆਣੀਆਂ ਲਈ 'ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ' ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਰੁਖਾਂ, ਕੁਖਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਢੁੱਬਾਂ-ਸੁੱਬਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਸਵੰਤ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁਗਨੂੰ ਟਿਮਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾ ਕੇ ਚਾਨਣ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਣਦਾਰ ਵਾਂਗ ਨਿਮਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਢੁੱਖ ਇਸ ਰੁਬਾਈ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦਾ ਵੇਖੋ:

ਜੰਮਣਹਾਰੀ ਵਾਂਗਰਾਂ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ

ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ

ਤਿੰਨੇ ਬਹਿ ਕੇ ਝੁਰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ ਤੋਂ ਬਾਦ,

ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਹਾਲ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਰੁਬਾਈ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਹਾਂ ਜਿਹੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ,
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਜਨਣਹਾਰੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਨਿਮਨ ਰੁਬਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ, ਜ਼ਬਾਨ
ਅਤੇ ਜੰਮਣਹਾਰੀ ਜਣਨੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ:

ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ

ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਈ ਜੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਹੈ ।

ਏਸ ਦਾ ਬਿਆਲ ਕਰੂ ਕੌਣ ਹੁਣ ਮਾਲਕੋ !

ਧਰਤੀ, ਜ਼ਬਾਨ, ਤੁਸੀਂ ਜਣਨੀ ਵਿਸਾਰੀ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀਆਂ ਕਸਕਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਤੇ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁਕ ਸਮੇਤ ਉਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਉਹ ਗੀਝਾਂ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਛੁੱਲ ਵੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ
ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਉਸ ਕੋਲ ਛੁੱਲਾਂ ਵਰਗੇ
ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ
ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਏਨੇ ਸਾਰੇ ਛੁੱਲ ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ।

ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ।

ਇਕ ਇਕ ਛੁੱਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੰਡ ਦੇਵਾਂ ਸਭ ਨੂੰ,

ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ।

ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕੁਟਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ
ਨਾਲ ਪਕੇਗੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਮੁਦਦੀਈ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ 'ਸੂਰਜ ਦੀ
ਸੰਧਰਦਾਨੀ' ਵਿਚ ਸ਼ੁਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਵਾਰ' ਜਿਹਾ ਬੀਰ-ਰੰਗ ਇਸ ਰੁਬਾਈ ਦੇ ਤੇਵਰਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਖੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ।

ਆਹੂ ਲਾਹੋ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ।

ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਆ ਯੋਧੇ ਬਲਕਾਰੀ ,

ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸਮਸ਼ੀਰ ਸੀ ਜਿਉਂ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੇ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਉਹ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕੀਦਤ ਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਚਾਹੇ ਏਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਓਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ।

ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਤੇ ਆਲਮ ਮਿਲ ਗਏ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ।

ਸੁਰ ਸਹਿਜਾਦੇ, ਪਰਮੀ ਪੁੱਤਰ, ਮਿਲੇ ਸੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ।

ਪੁੱਛਿਆ ਯਮਲੇ, ਦੱਸ ਲੋਹਾਰਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਕਿੱਸਾ,

ਆਲਮ ਅਗੋਂ ਹੱਸ ਕਿਹਾ, ਹੁਣ ਲਾਹ ਦੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਭਾਰ ।

ਉਹ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਟੋਟੇ ਤੇ ਸਰੱਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੂਰੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਖੁਦਗਰਜੀ ਭਰੇ ਨੇਤਾਂਵਾਂ ਦੀ ਬਦ-ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਹਿਤ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਟਕਾਰ ਪਾਊਂਦਾ ਹੈ:

ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸਰ ਜਾਂਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਲਿਖਾਰੀ

ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਫਿਰ ਕੋਈ, ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਆਰੀ ।

ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖ਼ ਪ੍ਰੀਤੀ ਡੋਰਾਂ ਜੋੜਨਹਾਰੇ,

ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਧੀਆਂ, ਮੱਤ ਗਈ ਹੈ ਮਾਰੀ ।

ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦ ਨੂੰ ਉਹ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

“ਸੰਧੂਰਦਾਨੀ” ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਵਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਛੁੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਸੁਖਨ-ਸੁਨੇਹੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਛੁੱਲ ਸੰਖ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਸਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਵਾਂਗ ਤੇ ਗੁਲਕੰਦ ਦੇ ਸਵਾਦ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੀ ਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਹੈ। ਜਗ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਵੇਖੋ:

ਵੇਖੋ, ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਖਿੜੇ ਛੁੱਲ ਆਏ ਨੇ ।

ਸੁਪਨੇ ਹੁਸੀਨ ਵੀ ਇਹ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਨੇ ।

ਸੂਰਜੇ ਦੀ ਜਾਪਦੈ ਸੰਧੂਰਦਾਨੀ ਟੁੱਟ ਗਈ,

ਅੰਬਰਾਂ ਨੇ ਵੇਸ ਤਾਹੀਂ ਜੋਗੀਆ ਬਣਾਏ ਨੇ ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਸੰਧੂਰਦਾਨੀ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਬਰ ਜੋਗੀ ਵੇਸ ਧਾਰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਚਿੰਤਨ ਨਾਲ ਫਿਰ ਸ਼ਬਦ ਸਲਾਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ-ਕ੍ਰਮ ਵਜੋਂ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਰੁਬਾਈ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ :

ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਪਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।

ਛੁੱਲ ਨਾ ਰਹੁ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।

ਮਹਿਕ ਦੇ ਦੇ, ਜਿੰਦਗੀ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰ ਦੇਹ,

ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਟ ਕੇ ਗੁਲਬੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਮਹਿਕ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੇਗੀ ।

ਪਰਮਜੀਤ ਸੋਹਲ

9463658706

ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਤੂਹ ਦਾ ਚੰਬਾ ਖਿੜ ਕੇ ਜੱਗ ਮਹਿਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਧਰਤੀ ਬੁੱਕਲ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਨੇੜੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪੀਂਘ ਪਈ ਅਸਮਾਨੀ ਵਿਚਲੇ ਸੱਤੇ ਰੰਗ ਮੁਸਕਾਨ ਚ ਭਰ ਲੈ,
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਜਗਾ ਤੂੰ, ਇਹ ਪਲ ਜੀਣ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

★

ਇਹ ਵਰਕਾ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਪਦ੍ਧਿਆ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
ਸਾਬਣ ਦੀ ਚਾਕੀ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ, ਕਿਣ ਮਿਣ ਬੱਲੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
ਸਾਬਤ ਸਿਦਕ ਸੂਰਪ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿਰੜ ਸਮਰਪਣ ਸਾਂਭ ਲਵੇਂ ਜੇ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾ ਜਾਵੇਗੀ, ਭੁੱਲੋਂ ਨਾ ਜੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।

★

ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਫਰ ਉਡੀਕੇ, ਤੁਰ ਪਓ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ।
ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਲੰਘ ਜਾਣੇ ਨੇ, ਦਿਵਸ, ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ।
ਕਿਹੜਾ ਰੱਖਦੈ ਜੇਬ ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ,
ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਸਮਝ ਪਵੇਂ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸਰਲ ਸਵਾਲ।

ਅਸਲ ਕਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਮਿੱਤਰੋ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਅਣਲਿਖਿਆ ਪੜੀਏ।
ਜਿਉਂ ਛੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਖੁਸ਼ਬੋਈ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹੀਂ ਵੜੀਏ।
ਏਸ ਕਲਾ ਦੇ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਵਿਰਲੇ ਨੇਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ,
ਦਿਲ ਮੁੰਦਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਦੇ ਨਗ ਨੂੰ ਨਾਮ ਧਰੇ ਬਿਨ ਥਾਂ ਸਿਰ ਜੜੀਏ।

*

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚਾਨਣ ਸਦਾ ਬਿਖੇਰੇ।
ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨੇਰਾ ਬਿਣਸੇ, ਰੌਸ਼ਨ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।
ਆਸ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਮੇਰੀ ਰੱਬ ਆਪ ਕਰੇਗਾ ਪੂਰੀ,
ਪੈਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਚੁੰਮਣ, ਹਰ ਪਲ ਕਦਮ ਅਗੇਰੇ।

*

ਮਨ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਸੁਪਨੇ ਜੋਗੀ ਸ਼ਾਮੀਂ ਅਕਸਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਬਿਰਧ ਬਿਰਖ ਦੀ ਸੁਣ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਦਿਲ ਦਿਲਗੀਰ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਮਿਲਦੀ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਵਣ,
ਤਾਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਚੰਨ ਤੇ ਤਾਰੇ ਮਿਲਣ ਗਿਲਣ ਜਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮੰਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਸੌ ਲੱਭਦੀ ਨਾ ਬਾਬਲ ਨਾ ਮਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਗਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਚੋਂ ਲੱਭੋ, ਕਿੱਥੇ ਐਸੀ ਛਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਮਾਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ,
ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਬੇ ਰੌਣਕ ਸੁੰਨੀ ਮੰਜੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

*

ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਫੁੱਲ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਜਹੋ ਨੇ।
ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਉਗਾਮੇ, ਪੱਲੂਰੇ ਸਭ ਅਣਖੀਲੇ ਖਵਾਬ ਜਹੋ ਨੇ।
ਗੁਲਦਸਤੇ ਚੋਂ ਮਨਮਤੀਏ ਕਿਓਂ: ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਨਿਖੇੜ ਰਹੇ ਜੀ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਈ ਸੁਪਨੇ, ਸਾਬਤ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਜਹੋ ਨੇ।

*

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੂਝਦੀ ਹੋਈ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਇਹ ਤਖ਼ਤੇ ਛਾਂਸੀਆਂ ਰੱਸੇ, ਜੂਲਮ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਉਹਦੀ ਬਾਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸਰਬਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਸੀ ,
ਛਬੀਲੇ ਰਾਜਗੁਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸੁਣ ਲਓ ਨਾਮ ਸੀ ਯਾਰੋ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਯਾਰੋ ਓਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਨਮ ਜਾਤ ਹਾਂ ਚੇਲੇ।
ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਧਨ ਤੇ ਦੌਲਤ ਸਿਰਫ਼ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਲੇ।
ਅਸਲੀ ਦੌਲਤ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਣੋ,
ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਕਦੇ ਨਾ ਲਾਈਏ, ਦਿਲ ਮਿਲਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ।

★

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਵੱਖ ਬਸਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ।
ਨਬਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਫੜ ਕੇ ਦੱਸਦੇ, ਹੁਣ ਹੈ ਵਕਤ ਕੁਲਹਿਣਾ।
ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰਨ ਸੂਰਮੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਓ, ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਨਾ ਬਾਰ ਪਰਾਏ ਬਹਿਣਾ।

★

ਸੌ ਹੱਥ ਰੱਸਾ ਗੰਢ ਸਿਰੇ ਤੇ ਸੌ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਣਾਵਾਂ।
ਏਥੋਂ ਤੀਕ ਲਿਆਂਦਾ ਮੈਨੂੰ, ਮਾਪਿਆਂ, ਭੈਣ ਭਰਾਵਾਂ।
ਗੁਰ ਪੀਰਾਂ, ਉਸਤਾਦਾਂ ਚੰਡਿਆ, ਗੁੰਨ੍ਹ ਘੜ ਆਵੇ ਪਾਇਆ,
ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਰਤਨ ਬਣਿਆ, ਤਾਂਹੀਓ ਸੇਵ ਕਮਾਵਾਂ।

ਛਿਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਵਕਤ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਪੈਂਡਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਚਮਕਿਆ ,ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਾਂ,
ਤੁਰ ਗਿਐ ਤਾਂ ਧਰਤ ਸੁੰਨੀ ਕਰ ਗਿਆ।

*

ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਜਹੋ ਸੀ, ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਉਹ ਸੱਜਣ ਪਿਆਰੇ।
ਇੱਕ ਪਲ ਦੇ ਇਲਕਾਰੇ ਬਦਲੇ, ਦੇ ਗਏ ਲੱਖਾਂ ਦਰਦ ਉਧਾਰੇ।
ਲੌਂਗ ਲਾਚੀਆਂ ਵਰਗੀ ਭੁਸ਼ੁਬੁ,ਜੋ ਦੇ ਗਏ ਉਹ ਮਹਿਕ ਰਹੀ ਹੈ,
ਗਤ ਪਈ ਤੇ ਸਗਲ ਸਨੇਹੀ ,ਅੰਬਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਬਣ ਗਏ ਤਾਰੇ।

*

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾਉ।
ਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਮੀਤ ਪਿਆਰੇ ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਆਉ।
ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਦਮ ਹਿਸਾਬ ਦਏਗਾ, ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਗਵਾਚਾ,
ਆਪਣੀ ਕੁੱਲ ਹਯਾਤੀ ਏਦਾਂ ਵਰਕਾ ਵਰਕਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਾਓ।

ਕਿਉਂ : ਭੁੱਲਦੇ ਹੋ ਮਹਿੰਗਿਓ ਯਾਰੋ !ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਰੜਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੈ।
ਹਿਮਤ ਦੀ ਬਾਗੀਕ ਲੀਕ ਇੱਕ, ਹਾਰ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੈ।
ਰੀਸ ਬਗੀਸੀ ਮਰ ਚੱਲੇ ਹੋ ਨਕਲਚੀਓ, ਕਮਾਕਲੇ ਬੰਦਿਓ,
ਹਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਪਰਚਾ,ਜੋ ਸਮਝੇ ਓਹੀ ਇਨਸਾਨ ਹੈ।

*

ਜੇ ਜਿੱਤਣੈਂ ਜੰਗ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਾਰੋ।
ਭਟਕਣ ਛੱਡਿਆਂ, ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇੜੇ ,ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਰਖੁਰਦਾਰੋ।
ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਸਭ ਦੇ ਬਾਬਲ, ਬਿਨਾ ਕਿਤਾਬਿੰਦੀ ਇਹ ਕਹਿਦੇ ਸੀ,
ਧਰਮਸਾਲ ਵਿੱਚ ਮਗਰੋਂ, ਪਹਿਲਾਂ, ਮਨ ਮੰਦਰ ਵਿੱਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ।

*

ਬੈਠ ,ਉਡੀਕ ਕਰੀ ਜਾਹ ਮੇਰੀ, ਵਕਤ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ।
ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਰ ਸ਼ਾਮ ਸਵੇਰੇ, ਸੂਰਜ ਕਿੱਸਰਾਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਲਹਿੰਦਾ।
ਤੂੰ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬਾਂਕਾ, ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਏਂ ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਕੇ,
ਰੁਕਿਆ ਪਾਣੀ ਬੁੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਰਤਣ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸੌ ਹੱਥ ਰੱਸਾ ਗੰਢ ਸਿਰੇ ਤੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨੋ।
ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ,ਵੈਰੀ ਤਾਂ ਅੰਦਰ, ਆਪ ਪਛਾਣੋ ਤੇ ਫਿਰ ਮੰਨੋ।
ਲਾਲਚ, ਹੈਂਕੜ, ਨਫਰਤ ਚੌਬਾ ਬਿਨ ਅਗਨੀ ਤੋਂ ਕੁੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ,
ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਸੁਖ ਹੀ ਸੁਖ ਹੈ, ਜੇ ਏਨੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਚੰਨੋ।

*

ਪਰਤੀ ਉੱਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕਿਲਕਾਰੀ।
ਮੁੱਲ ਤਾਰਿਆਂ ਮਿਲਦੀ ਨਹੀਂਓਂ, ਨਾ ਹੀ ਮਿਲੇ ਉਧਾਰੀ।
ਪਰਤੀ, ਧਰਮ, ਧਰੇਕਾਂ, ਧੀਆਂ, ਅੰਬਰ ਥੱਲੇ ਥੰਮੀਆਂ,
ਇਹ ਹੀ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾਵੇ, ਪੜ੍ਹ ਲਉ ਧੀ ਮੁਸਕਾਨ ਪਿਆਰੀ।

*

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਦੀ ਗੰਧ ਕੁਥੂਰੀ ਦਿਲ ਦੇ ਤਾਰ ਹਿਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਤਰਗੀ ਲੀਲਾ, ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸੱਚ ਪੁੱਛੋਂ ਤਾਂ ਰੂਹ ਨਸ਼ਿਆਵੇ, ਜਦ ਵੀ ਉਹ ਪਲ ਚੇਤੇ ਆਵੇ,
ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁੜ ਫੇਰ ਮਿਲੀ ਨਾ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਲਕਾਂ ਓਹਲੇ ਤਲਬ ਸਮੁੰਦਰ ਅੱਥਰੂ ਬਣ ਕੇ ਵਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਏਨਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਮਾੜਾ, ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਤੇ ਕੀਕੂੰ ਦੱਸਾਂ ਤੜਪਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਾਂ,
ਨਾ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਤੂੰ ਨੂੰਗੀ ਮੁੱਖੜਾ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸਨਮੁਖ ਬਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।

*

ਕਹਿਰ ਬੁਦਾਈ ਵੇਖੋ ਸੂਰਜ 'ਨੇਰੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਲਿਆ।
ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਕਲੂਟਾ ਕਾਲਾ, ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਲਿਆ।
ਦੱਸੋ ਜੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਲਾ ਹੁਣ, ਕਿੱਥੇ ਕਿਸ ਤੇ ਕਰ ਲਏ ਬੰਦਾ,
ਜਿਹੜਾ ਭਾਂਡਾ ਅੰਦਰੋਂ ਤੱਕਿਆ, ਓਸੇ ਦਾ ਹੀ ਥੱਲਾ ਗਲਿਆ।

*

ਚੌਰ ਲੁਟੇਰੇ ਡਾਕੂ ਰਾਖੇ, ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।
ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨੀਂਦ ਵਿਗੁੱਤੇ,
ਵਕਤ ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਲਿਖਾਰੀ, ਨੀਝ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਏ,
ਲਗਰਾਂ ਕੌਣ ਮਰੋੜੇ, ਚਾਹੇ, ਖਿੜਨ ਗੁਲਾਬ ਨਾ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ।

ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਏ, ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੋਈ।
ਧਰਮ ਧੂਰੇ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਾਂ, ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਲੋਈ।
ਅਮਰ ਵੇਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਾ ਧਰਤੀ ਨਾ ਅੰਬਰੀਂ ਹੋਵੇ,
ਪੱਤ ਹਰਿਆਲੇ ਬਿਰਖ ਸੁਕਾਵੇ, ਆਪਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾ ਕੋਈ।

*

ਮਨ ਦਾ ਮੌਰ ਉਦਾਸ ਖੜਾ ਹੈ, ਉੱਖੜੇ ਸੁਰ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਵਜੱਈਆ।
ਤਪਦੀ ਲੂਅ ਤਨ ਮਨੂਆ ਸਾੜੇ, ਇੱਕੋ ਜਹੀ ਪੱਛੋਂ ਪੁਰਵੱਈਆ।
ਧਰਤੀ ਮਾਂ, ਰੰਗਲੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਛੁੱਬ ਚੱਲੀ ਹੈ,
ਚੁਸਤ ਵਪਾਰੀ ਬਣੇ ਲਲਾਰੀ, ਬਣਿਆ ਸਭ ਦਾ ਬਾਪ ਰੁਪਈਆ।

*

ਸਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੈਂਠ ਦਿਨਾਂ ਚੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ।
ਇਹ ਫੋਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਨ ਮੱਖਣਾ।
ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਬਿਰਖ ਬੁਰ੍ਟੇ, ਹਾਉਂਕੇ ਭਰ ਭਰ ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ,
ਜੇ ਨਾ ਰਲ ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਸਾਂਭੀ, ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਦਰ ਘਰ ਸੱਖਣਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮੁਰਦਬੀਨ ਸੰਗ ਰੂਹ ਦੀ ਚੋਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬਾਬਲ ਝਿੜਕੇ ਤੜਫਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੰਬਦੀ ਧਰਤ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਵਾਂਗੀ,
ਬੱਚਿਆਂ ਖਾਤਰ, ਸੁੱਚੜੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸਗਲ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

*

ਆਪਣੀ ਮੂਰਤ ਆਪੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਕਿਨ੍ਹੇ 'ਕੱਲ੍ਹੇ ਹੋ ਚੱਲ੍ਹੇ ਓ, ਸੈਲਫੀ ਲੈਂਦੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰੋ।
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਣੋ ਸਹਾਰਾ, ਏਦਾਂ ਉੱਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰਾ,
ਜੇ ਮਨ ਲੱਗੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤੀਂ ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਵਿਚਾਰੋ।

*

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਦੀ ਗੰਧ ਕਥੂਰੀ ਦਿਲ ਦੇ ਤਾਰ ਹਿਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਤਰਗੀ ਲੀਲਾ, ਬੁੱਤ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਰੂਹ ਨਸ਼ਿਆਵੇ, ਜਦ ਵੀ ਉਹ ਪਲ ਚੇਤੇ ਆਵੇ,
ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁੜ ਫੇਰ ਮਿਲੀ ਨਾ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਲਕਾਂ ਓਹਲੇ ਤਲਖ ਸਮੁੰਦਰ ਅੱਥਰੂ ਬਣ ਕੇ ਵਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਏਨਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਮਾੜਾ, ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਤੇ ਕੀਕੂੰ ਦੱਸਾਂ ਤੜਪਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਾਂ,
ਨਾ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਤੂੰ ਨੂੰਗੀ ਮੁੱਖੜਾ ਸੀਸੇ ਸਨਮੁਖ ਬਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।

*

ਕਹਿਰ ਮੁਦਾਈ ਵੇਖੋ ਸੂਰਜ 'ਨੇਰੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਲਿਆ।
ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਕਲੂਟਾ ਕਾਲਾ, ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਲਿਆ।
ਦੱਸੋ ਜੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਲਾ ਹੁਣ, ਕਿੱਥੇ ਕਿਸ ਤੇ ਕਰ ਲਏ ਬੰਦਾ,
ਜਿਹੜਾ ਭਾਂਡਾ ਅੰਦਰੋਂ ਤੱਕਿਆ, ਓਸੇ ਦਾ ਹੀ ਬੱਲਾ ਗਲਿਆ।

*

ਚੇਰ ਲੁਟੇਰੇ ਡਾਕੂ ਰਾਖੇ, ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।
ਮਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨੀਂਦ ਵਿਗੁੱਤੇ,
ਵਕਤ ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਲਿਖਾਰੀ, ਨੀਝ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਏ,
ਲਗਰਾਂ ਕੌਣ ਮਰੋੜੇ, ਚਾਹੇ, ਖਿੜਨ ਗੁਲਾਬ ਨਾ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ।

ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਏ, ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੋਈ।
ਧਰਮ ਧੂਰੇ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਾਂ, ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਲੋਈ।
ਅਮਰ ਵੇਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਾ ਧਰਤੀ ਨਾ ਅੰਬਰੀਂ ਹੋਵੇ,
ਪੱਤ ਹਰਿਆਲੇ ਬਿਰਖ ਸੁਕਾਵੇ, ਆਪਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾ ਕੋਈ।

*

ਮਨ ਦਾ ਮੌਰ ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉੱਖੜੇ ਸੁਰ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਵਜੱਈਆ।
ਤਪਦੀ ਲੂਅ ਤਨ ਮਨੂਆ ਸਾੜੇ, ਇੱਕੋ ਜਹੀ ਪੱਛੋਂ ਪੁਰਵੱਈਆ।
ਧਰਤੀ ਮਾਂ, ਰੰਗਲੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਭੁੱਬ ਚੱਲੀ ਹੈ,
ਚੁਸਤ ਵਪਾਰੀ ਬਣੇ ਲਲਾਰੀ, ਬਣਿਆ ਸਭ ਦਾ ਬਾਪ ਰੁਪਈਆ।

*

ਸਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌਂ ਪੈਂਠ ਦਿਨਾਂ ਦੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ।
ਇਹ ਛੋਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਨ ਮੱਖਣਾ।
ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਬਿਰਖ ਬਰੂਟੇ, ਹਾਉਕੇ ਭਰ ਭਰ ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ,
ਜੇ ਨਾ ਰਲ ਇਹ ਪੁੰਜੀ ਸਾਂਭੀ, ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਦਰ ਘਰ ਸੱਖਣਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮੁਰਦਬੀਨ ਸੰਗ ਰੂਹ ਦੀ ਚੋਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬਾਬਲ ਝਿੜਕੇ ਤੜਫਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੰਬਦੀ ਧਰਤ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਵਾਂਗੂ,
ਬੱਚਿਆਂ ਪਾਤਰ, ਸੁੱਚੜੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸਗਲ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

*

ਆਪਣੀ ਮੂਰਤ ਆਪੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਕਿੰਨੇ 'ਕੱਲ੍ਹੇ ਹੋ ਚੱਲੇ ਓ, ਸੈਲਫੀ ਲੈਂਦੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰੋ।
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਣੋ ਸਹਾਰਾ, ਏਦਾਂ ਉੱਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰਾ,
ਜੇ ਮਨ ਲੱਗੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤੀਂ ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਵਿਚਾਰੋ।

*

ਪੱਤੀਆਂ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇ, ਕਿਉਂ ਲਾਏ ਨੇ ਹੋਠੀਂ ਜੰਦਰੇ।
ਮਰ ਨਾ ਜਾਣ ਮਾਸੂਮ ਪਰਿਦੇ ਰੀਝਾਂ, ਚਾਅ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰੇ।
ਤੂੰ ਭੁੱਲੋ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾ, ਉਸ ਮਹਿਕੰਦੜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ,
ਜਗਦੀ ਰੱਖਾਂ ਜੋਤ ਵਾਂਗਰਾਂ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਦਿਲ ਦੇ ਮੰਦਰੇ।

ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੋਚਿੱਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿਆਂ।
ਅਗਨ ਸਫੇ ਦੇ ਸਾਗਰ ਉੱਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਬੇੜੀ ਤਾਰਦਿਆਂ।
ਸਮਝ ਪਵੇ ਨਾ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਵੀ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਕੀ ਵੱਟਿਆ ਏ,
ਜੀਵਨ ਪੂੰਜੀ ਭਰਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਦਿਆਂ।

*

ਕਿੱਬਿਂ ਆਏ ਕਿੱਧਰ ਚੱਲੇ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ।
ਅੱਜ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਖਿਸਕਿਆ ਹੱਬੋਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ।
ਚਾਨਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆਂ ਤੁਰਿਆ ਮਗਰ ਸਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ,
ਰਾਤ ਪਈ ਤੇ ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਸੰਗ ਚੱਲਦਾ।

*

ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਜੇ ਨਾ ਮਾਨਣ ,ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਜਾਣ ਕਰੰਡੀਆਂ।
ਮੋਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਝੋਂ ਤਰਸਣ, ਸੁਰਖ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ।
ਪਰ ਜੇ ਸੱਤ ਬੇਗਾਨਾ ਕੋਈ, ਮੀਂਹ ਮੁਸਕਾਨ ਤਰੋਂਕੇ ,
ਰੂਹ ਵਿੱਚ ਵਰਗਦਾ ਹੈ ਪੁਰਵੱਈਆ, ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਪਗਢੰਡੀਆਂ।

ਬੰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਾਰੂ ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਸਮਝਾਇਆ।
ਸੁਖ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ ਗੁੰਝਲਦਾਰੀ ਮਾਇਆ।
ਕੁਰਸੀ, ਪਦਵੀ, ਮਾਣ ਮਰਤਬਾ, ਖੰਬ ਉਡਾਵਣ ਉੱਚਾ,
ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਓਦੋ ਜਾਣੀ, ਜਦ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ।

*

ਧਰਤੀ ਦੀ ਭੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਹੀਰੇ ਲੁਕੇ ਖੜਾਨੇ।
ਸਾਗਰ ਦੀ ਤਹਿ ਹੇਠ ਪਏ ਸੀ ,ਮਾਣਕ ਮੌਤੀ ਲੱਖ ਨਜ਼ਰਾਨੇ।
ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਭੁੱਖਿਆ ਤੂੰ ਭੁੱਖੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ,
ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੜੇ, ਤਾਹੀਂਓ : ਤੈਬੋਂ ਬਣੇ ਬੇਗਾਨੇ।

*

ਖੁਬਰਦਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਕੁੱਤੇ ਵੱਢਦੇ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।
ਉੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕਿਰਚਾਂ ਵਾਂਗੂ ਜੜਿਆ,
ਧਨਵੰਤੇ ਨੇ ਬੜੇ ਡਰਾਕਲ, ਮਨ ' ਚੋਂ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ।

ਮੰਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਸੈਂ ਲੱਭਦੀ ਨਾ ਬਾਬਲ ਨਾ ਮਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਚੋਂ ਲੱਭੋ, ਕਿੱਥੇ ਐਸੀ ਛਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਮਾਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ,
ਤਖਤਪੋਸ਼ ਬੇ ਰੌਣਕ ਸੁੰਨੀ ਮੰਜੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

*

ਗਾਜਗੁਰੂ ,ਸੁਖਦੇਵ , ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਫੁੱਲ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਜਹ ਨੇ।
ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਉਗਮੇ, ਪੱਲ੍ਹੇ ਸਭ ਅਣਖੀਲੇ ਖਵਾਬ ਜਹੇ ਨੇ।
ਗੁਲਦਸਤੇ ਚੋਂ ਮਨਮਤੀਏ ਕਿਓਂ : ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਨਿਖੇੜ ਰਹੇ ਜੀ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਈ ਸੁਪਨੇ, ਸਾਬਤ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਜਹੇ ਨੇ।

*

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੂਝਦੀ ਹੋਈ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਇਹ ਤਖਤੇ ਛਾਂਸੀਆਂ ਰੱਸੇ,ਜੂਲਮ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਉਹਦੀ ਬਾਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸਰਬਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਸੀ ,
ਛਬੀਲੇ ਰਾਜਗੁਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸੁਣ ਲਓ ਨਾਮ ਸੀ ਯਾਰੋ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਯਾਰੋ ਓਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਨਮ ਜਾਤ ਹਾਂ ਚੇਲੇ।
ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਧਨ ਤੇ ਦੌਲਤ ਸਿਰਫ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਲੇ।
ਅਸਲੀ ਦੌਲਤ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਣੋ,
ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਕਦੇ ਨਾ ਲਾਈਏ, ਦਿਲ ਮਿਲਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ।

*

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਵੱਖ ਬਸਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ।
ਨਬਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਫੜ ਕੇ ਦੱਸਦੇ, ਹਣ ਹੈ ਵਕਤ ਕੁਲਹਿਣਾ।
ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰਨ ਸੂਰਮੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਓ, ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਨਾ ਬਾਰ ਪਰਾਏ ਬਹਿਣਾ।

*

ਸੌ ਹੱਥ ਰੱਸਾ ਗੰਢ ਸਿਰੇ ਤੇ ਸੌ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਣਾਵਾਂ।
ਏਥੋਂ ਤੀਕ ਲਿਆਂਦਾ ਮੈਨੂੰ ,ਮਾਪਿਆਂ ,ਬੈਣ ਭਰਾਵਾਂ।
ਗੁਰ ਪੀਰਾਂ, ਉਸਤਾਦਾਂ ਚੰਡਿਆਂ,ਗੁੰਨ੍ਹ ਘੜ ਆਵੇ ਪਾਇਆ,
ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਰਤਨ ਬਣਿਆ, ਤਾਂਹੀਂਓ ਸੇਵ ਕਮਾਵਾਂ।

ਛਿਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਵਕਤ ਬੋੜਾ ਬਹੁਤ ਪੈਂਡਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਚਮਕਿਆ ,ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਾਂ,
ਤੁਰ ਗਿਐ ਤਾਂ ਧਰਤ ਸੁੰਨੀ ਕਰ ਗਿਆ।

*

ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੈ ਪੱਗ ਤਾਂ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਥੱਲੇ ਸਿਰ ਵੀ ਹੋਵੇ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਦਾ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ, ਨਾਧਿਰਿਆਂ ਦੀ ਧਿਰ ਵੀ ਹੋਵੇ।
ਕਿਨਾ ਹੋਰ ਉਡੀਕੋਗੇ ਜੀ, ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ,
ਸਾਡੇ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰੇ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਫਿਰ ਵੀ ਹੋਵੇ।

*

ਪੱਤੀਆਂ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇ, ਕਿਉਂ : ਲਾਏ ਨੇ ਹੋਠੀਂ ਜੰਦਰੇ।
ਮਰ ਨਾ ਜਾਣ ਮਾਸੂਮ ਪਹਿਦੇ ਰੀਝਾਂ, ਚਾਅ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰੇ।
ਤੂੰ ਭੁੱਲੋਂ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾ, ਉਸ ਮਹਿਕੰਦੜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ,
ਜਗਦੀ ਰੱਖਾਂ ਜੋਤ ਵਾਂਗਰਾਂ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਦਿਲ ਦੇ ਮੰਦਰੇ।

ਗੋਰਖ ਦੇ ਟਿੱਲੇ ਤੇ ਜੋਗੀ ਸ਼ਾਮੀਂ ਅਕਸਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਬਿਰਧ ਬਿਰਖ ਦੀ ਸੁਣ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਦਿਲ ਦਿਲਗੀਰ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਮਿਲਦੀ ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਵਣ,
ਤਾਰਿਆਂ ਵੇਲੇ ਚੰਨ ਤੇ ਤਾਰੇ ਮਿਲਣ ਗਿਲਣ ਜਦ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

*

ਧੀਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚਾਨਣ ਸਦਾ ਬਿਖੇਰੇ।
ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨੁੰਗਾ ਬਿਣਸੇ, ਰੌਸ਼ਨ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ।
ਆਸ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਇਹ ਮੇਰੀ, ਰੱਬ ਕਰੇਗਾ ਪੂਰੀ,
ਪੈਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਚੁੰਮਣ, ਹਰ ਪਲ ਕਦਮ ਅਗੇਰੇ।

*

ਅਸਲ ਕਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਮਿੱਤਰੋ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਅਣਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹੀਏ।
ਜਿਉਂ ਛੁੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗ ਪੁਸ਼ਬੋਈ, ਇੱਕ ਢੂਜੇ ਦੇ ਸਾਹੀਂ ਵੜੀਏ।
ਏਸ ਕਲਾ ਦੇ ਜਾਨਣਹਾਰੇ ਵਿਰਲੇ ਨੇਤਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ,
ਦਿਲ ਮੁੰਦਰੀ ਵਿੱਚ ਮੋਹ ਦੇ ਨਗ ਨੂੰ ਨਾਮ ਧਰੇ ਬਿਨ ਥਾਂ ਸਿਰ ਜੜੀਏ।

ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਫਰ ਉਡੀਕੇ, ਤੁਰ ਪਓ ਹਿਮਤ ਨਾਲਾ।
ਬੈਠੋ ਬੈਠੋ ਲੰਘ ਜਾਣੇ ਨੇ, ਦਿਵਸ, ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ।
ਕਿਹੜਾ ਰੱਖਦੈ ਜੇਬ ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ,
ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਸਮਝ ਪਵੇ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਸਰਲ ਸਵਾਲ।

★

ਇਹ ਵਰਕਾ ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਪਿੜ੍ਹਿਆ ,ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਝੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
ਸਾਬਣ ਦੀ ਚਾਕੀ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ, ਕਿਣ ਮਿਣ ਥੱਲੇ ਝੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।
ਸਾਬਤ ਸਿਦਕ ਸਰੂਪ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿਰੜ ਸਮਰਪਣ ਸਾਂਭ ਲਵੇਂ ਜੇ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾ ਜਾਵੇਗੀ, ਭੁੱਲੋਂ ਨਾ ਜੇ ਤੁਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।

★

ਸ਼ਬਦ ਜਦੋਂ ਸੰਗ ਸਾਥ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ , ਹਾਉਕਾ ਤੇਰੀ ਬਾਤ ਕਰੋ।
ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਇਹ ਕੱਲੀ ਜਿੰਦੜੀ, ਏਡਾ ਸਦਮਾ ਕਿਵੇਂ ਜਰੋ।
ਪਲਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਲਕਣ ਅੱਥਰੂ, ਤਲਖ ਸਮੁੰਦਰ ਖੌਲ ਰਿਹਾ,
ਤਪਦੀ ਲੋਹ ਤੇ ਜਲ ਕਣ ਜੀਕੂ ਤੜੜ ਤੜੜ ਕੇ ਪੈਰ ਧਰੋ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਵਿੱਚ, ਬੰਦਾ ਕਿਤੇ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਹੈ।
ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਵੀ ਏਸੇ ਕਰਕੇ, ਏਥੋਂ ਪੱਤਰਾ ਵਾਚ ਗਿਆ ਹੈ,
ਬੇਵਤਨੇ ਮਨ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਤਾਂ, ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਭੈ ਦਾ ਆਲਮ,
ਕਿੰਨੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵਿਕ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਹਾਕਮ ਮੈਨੂੰ ਜਾਚ ਗਿਆ ਹੈ।

*

ਤੁਰਾਂ ਬਰਾਬਰ ਸਹਿਜ ਮਤੇ ਵਿੱਚ, ਤਾਂਹੀਓ : ਜਗ ਮਲਾਲ ਨਹੀਂ।
ਕਿਹੜਾ ਅੱਗੇ ਕਿਹੜਾ ਪਿੱਛੇ ਮਨ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ।
ਵਕਤ ਬਰਾਬਰ ਤੁਰਦਾ ਮੇਰੇ, ਕਣ ਕਣ ਸੰਦਲੀ ਮਹਿਕ ਜਿਹਾ,
ਏਹੀ ਏਦਾਂ ਨਿਭ ਜਾਵੇ ਜੇ, ਰੱਬ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਭਾਲ ਨਹੀਂ।

*

ਰੰਗ ਭਰ ਦੇ, ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਭਰ ਦੇ, ਸਾਰਾ ਬਾਗ ਹਵਾਲੇ ਤੇਰੇ।
ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ, ਏਨਾ ਕੰਮ ਹੀ ਹੱਥ ਵੱਸ ਮੇਰੇ।
ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਥੋਹਰਾਂ ਤੇ ਵੀ ਫੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਨੇ,
ਕਣ ਕਣ ਅੰਦਰ ਨੂਰ ਪਸਾਰਾ, ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਕਰੋਂ ਚੁਫੇਰੋ।

ਜੋਦੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ,ਮੁਸੀਬਤ ,ਉੱਚੇ ਪਰਬਤ ਢਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂਓ :।
ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਕਦੇ ਵੀ ਮਿੱਤਰਾ ਇੱਕੋ ਜਹੇ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂਓ :।
ਆਸ ਉਮੀਦਾਂ ਸਾਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਭਵਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ,
ਸੁਰਜ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਜੇ ਪੱਲੇ ,ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਬੱਦਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂਓ :।

*

ਸਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੈਂਠ ਦਿਨਾਂ ਚੌਂ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ।
ਇਹ ਫੋਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ,ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਨ ਮੱਖਣਾ।
ਧਰਤੀ ,ਪਾਣੀ ,ਬਿਰਖ ਬਰੂਟੇ ,ਹਾਉਕੇ ਭਰ ਭਰ ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ ,
ਜੇ ਨਾ ਰਲ ਇਹ ਪੂਜੀ ਸਾਂਭੀ,ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਦਰ ਘਰ ਸੱਖਣਾ।

*

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮੁਰਦਬੀਨ ਸੰਗ ਰੂਹ ਦੀ ਚੋਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬਾਬਲ ਇੜਕੇ ਤੜਫਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੰਬਦੀ ਧਰਤ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਵਾਂਗੂ,
ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਾਤਰ ,ਸੁਚੜੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸਗਲ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ, ਬੁਸ਼ਬੁ ਨਾਲ ਤੂੰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜੀਂ।
ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਜ਼ਕ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਵੇਖੀਂ ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਤੋੜੀਂ।
ਮਿਲੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀਏ ਭਾਵੇਂ, ਏਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ,
ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆ, ਵੇਖੀਂ ਕਿਧਰੇ ਕੰਡ ਨਾ ਮੋੜੀਂ।

*

ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਤੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਓਦਣ ਸੂਰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ।
ਵਿੱਚ ਹਨੇਰੇ ਦੱਸ ਮੈਂ ਕਿੱਦਾਂ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹਦਾ।
ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਦੌੰਘੀਂ ਨਾਗਣ ਰਹਿ ਰਹਿ ਮੈਨੂੰ ਡੰਗਦੀ
ਉਡਣੇ ਪੰਛੀ ਰੂਹ ਦੇ ਅੰਬਰੋਂ, ਦੱਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜਦਾ।

*

ਆਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਾਓ ਧਰਤ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਓ।
ਹਰ ਬਨੇਰੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਧਰ ਦਿਓ।
ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਥਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਾਬ,
ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਹ ਕੂਣ ਜੋਗੇ ਕਰ ਦਿਓ।

ਮੰਡੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਸੈ ਲੱਭਦੀ ਨਾ ਬਾਬਲ ਨਾ ਮਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਚੋਂ ਲੱਭੋ, ਕਿੱਥੇ ਐਸੀ ਛਾਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਮਾਪੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਦਾ,
ਤਖ਼ਤਪੋਸ਼ ਬੇ ਰੌਣਕ ਸੁੰਨੀ ਮੰਜੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

*

ਰਾਜਗੁਰੂ ,ਸੁਖਦੇਵ , ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਫੁੱਲ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਜਹੋ ਨੋ।
ਇੱਕ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਉਗਾਮੇ, ਪੱਲ੍ਹੇ ਸਭ ਅਣਖੀਲੇ ਖਵਾਬ ਜਹੋ ਨੋ।
ਗੁਲਦਸਤੇ ਚੋਂ ਮਨਮਤੀਏ ਕਿਉਂ : ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਨਿਖੇੜ ਰਹੇ ਜੀ,
ਇਹ ਤਾਂ ਪੰਜ ਦਰਿਆਈ ਸੁਪਨੇ, ਸਾਬਤ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਜਹੋ ਨੋ।

*

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੂਝਦੀ ਹੋਈ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਇਹ ਤਖ਼ਤੇ ਫਾਂਸੀਆਂ ਰੱਸੇ, ਜੁਲਮ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੈ ਯਾਰੋ।
ਉਹਦੀ ਬਾਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸਰਬਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਸੀ ,
ਛਬੀਲੇ ਰਾਜਗੁਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸੁਣ ਲਓ ਨਾਮ ਸੀ ਯਾਰੋ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਯਾਰੋ ਓਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਜਨਮ ਜਾਤ ਹਾਂ ਚੇਲੇ।
ਜਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਧਨ ਤੇ ਦੌਲਤ ਸਿਰਫ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਢੇਲੇ।
ਅਸਲੀ ਦੌਲਤ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਰਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਣੋ,
ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਕਦੇ ਨਾ ਲਾਈਏ, ਦਿਲ ਮਿਲਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ।

*

ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਨਾ ਵੱਖ ਬਸਤੀ, ਨਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿਣਾ।
ਨਬਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਫੜ ਕੇ ਦੱਸਦੇ, ਹੁਣ ਹੈ ਵਕਤ ਕੁਲਹਿਣਾ।
ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰਨ ਸੂਰਮੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾਊਂਦੇ,
ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਓ, ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਨਾ ਬਾਰ ਪਰਾਏ ਬਹਿਣਾ।

*

ਛਿਪ ਗਿਆ ਸੂਰਜ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਵਕਤ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਪੈਂਡਾ ਕਰ ਗਿਆ।
ਚਮਕਿਆ ,ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਾਂ,
ਤੁਰ ਗਿਐ ਤਾਂ ਧਰਤ ਸੁੰਨੀ ਕਰ ਗਿਆ।

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਦੀ ਗੰਧ ਕਥੂਰੀ ਦਿਲ ਦੇ ਤਾਰ ਹਿਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਤਰੰਗੀ ਲੀਲ੍ਹਾ, ਬੱਤ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸੱਚ ਪੁੱਛੋਂ ਤਾਂ ਰੂਹ ਨਜ਼ਿਆਵੇ, ਜਦ ਵੀ ਉਹ ਪਲ ਚੇਤੇ ਆਵੇ,
ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁੜ ਫੇਰ ਮਿਲੀ ਨਾ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*

ਪਲਕਾਂ ਓਹਲੇ ਤਲਬ ਸਮੁੰਦਰ ਅੱਖੂਰੂ ਬਣ ਕੇ ਵਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਏਨਾ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਮਾੜਾ, ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।
ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਤੇ ਕੀਕੂੰ ਦੱਸਾਂ ਤੜਪਦੀਆਂ ਨੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਾਂ,
ਨਾ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਤੂੰ ਨੂਰੀ ਮੁੱਖੜਾ ਸੀਸੇ ਸਨਮੁਖ ਬਹਿ ਜਾਵਣ ਦੇ।

*

ਕਹਿਰ ਮੁਦਾਈ ਵੇਖੋ ਸੂਰਜ 'ਨੂਰੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਲਿਆ।
ਪੁੱਠਾ ਤਵਾ ਕਲੂਟਾ ਕਾਲਾ, ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਲਿਆ।
ਦੱਸੋ ਜੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭਲਾ ਹੁਣ, ਕਿੱਥੇ ਕਿਸ ਤੇ ਕਰ ਲਏ ਬੰਦਾ,
ਜਿਹੜਾ ਭਾਂਡਾ ਅੰਦਰੋਂ ਤੱਕਿਆ, ਓਸੇ ਦਾ ਹੀ ਥੱਲਾ ਗਲਿਆ।

ਚੋਰ ਲੁਟੇਰੇ ਡਾਕੂ ਰਾਖੇ, ਧਰਮ ਕਰਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।
ਮਾਲ ਬੜਾਨੇ ਵਾਲੇ ਮਾਲਕ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨੀਂਦ ਵਿਗੁੱਤੇ,
ਵਕਤ ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਲਿਖਾਰੀ, ਨੀਝ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਏ,
ਲਗਾਰਾਂ ਕੈਣ ਮਰੋੜੇ, ਚਾਹੇ, ਖਿੜਨ ਗੁਲਾਬ ਨਾ ਜੋਬਨ ਰੁੱਤੇ।

*

ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਏ, ਸਾਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੋਈ।
ਧਰਮ ਧੁਰੇ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਾਂ, ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਲੋਈ।
ਅਮਰ ਵੇਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜੜ੍ਹ ਤਾਂ ਨਾ ਧਰਤੀ ਨਾ ਅੰਬਰੀਂ ਹੋਵੇ,
ਪੱਤ ਹਰਿਆਲੇ ਬਿਰਖ ਸੁਕਾਵੇ, ਆਪਣਾ ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾ ਕੋਈ।

*

ਮਨ ਦਾ ਮੋਰ ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉੱਖੜੇ ਸੁਰ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਵਜੱਈਆ।
ਤਪਦੀ ਲੂਅ ਤਨ ਮਨੂਆ ਸਾੜੇ, ਇੱਕੋ ਜਹੀ ਪੱਛੋਂ ਪੁਰਵੱਈਆ।
ਧਰਤੀ ਮਾਂ, ਰੰਗਲੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਇੱਕੋ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਛੁੱਬ ਚੱਲੀ ਹੈ,
ਚੁਸਤ ਵਪਾਰੀ ਬਣੇ ਲਲਾਰੀ, ਬਣਿਆ ਸਭ ਦਾ ਬਾਪ ਰੁਪਈਆ।

ਸਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੈਂਠ ਦਿਨਾਂ ਚੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ।
ਇਹ ਛੋਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ,ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਨ ਮੱਖਣਾ।
ਧਰਤੀ ,ਪਾਣੀ ,ਬਿਰਖ ਬੂਰ੍ਟੇ ,ਹਾਊਕੇ ਭਰ ਭਰ ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ ,
ਜੇ ਨਾ ਰਲ ਇਹ ਪੂੰਜੀ ਸਾਂਭੀ,ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਦਰ ਘਰ ਸੱਖਣਾ।

*

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਮੁਰਦਬੀਨ ਸੰਗ ਰੂਹ ਦੀ ਚੋਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬਾਬਲ ਝਿੜਕੇ ਤੜਫਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੰਬਦੀ ਧਰਤ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਵਾਂਗੂ,
ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਾਤਰ , ਸੁੱਚੜੀ ਰੁਹ ਵੀ ਸਗਲ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

*

ਆਪਣੀ ਮੂਰਤ ਆਪੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਕਿੰਨੇ 'ਕੱਲ੍ਹੇ ਹੋ ਚੱਲ੍ਹੇ ਓ, ਸੈਲਫੀ ਲੈਂਦੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰੋ।
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਣੋ ਸਹਾਰਾ, ਏਦਾਂ ਉੱਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰਾ,
ਜੇ ਮਨ ਲੱਗੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤਿਂ ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਵਿਚਾਰੋ।

ਪੱਤੀਆਂ ਸੁਰਖ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇ, ਕਿਉਂ : ਲਾਏ ਨੇ ਹੋਠੀਂ ਜੰਦਰੇ।
ਮਰ ਨਾ ਜਾਣ ਮਾਸੂਮ ਪਰਿਦੇ ਰੀਝਾਂ, ਚਾਅ ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਅੰਦਰੇ।
ਤੂੰ ਭੁੱਲੋਂ, ਸੌ ਵਾਰੀ ਭੁੱਲ ਜਾ, ਉਸ ਮਹਿਕੰਦੜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨੂੰ,
ਜਗਦੀ ਰੱਖਾਂ ਜੋਤ ਵਾਂਗਰਾਂ, ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਮੈਂ ਦਿਲ ਦੇ ਮੰਦਰੇ।

*

ਜੋਤੋਂ ਜੋਤ ਜਗਾਇਆਂ ਮਿੱਤਰੋ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਘਟਦਾ ਚਾਨਣ ਦਾ।
ਰਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰੀਏ, ਵਕਤ ਹੈ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਨਣ ਦਾ।
ਹੱਟੀਆਂ ਅੰਦਰ ਡੱਬੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਵਕਤ ਕਿਤੇ ਨਾ ਚਿਣ ਦੇਵੇ,
ਬੰਦ ਗੁੜਾ ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਚੱਲੀਏ, ਪਰਚਮ ਲੈ ਕੇ ਚਾਨਣ ਦਾ।

*

ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਿਨਾ ਦਿਨ ਰਾਤੀਂ, ਕੁੰਡੇ ਜੰਦਰੇ ਖੜਕ ਰਹੇ ਨੇ।
ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੂਕਰ, ਤਾਂਹੀਓਂ : ਬਹੁਤੇ ਰੜਕ ਰਹੇ ਨੇ।
ਲੜਦੇ, ਭਿੜਦੇ, ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟਦੇ ਜਿਹੜੇ ਚੋਣ ਜਿਤਾ ਕੇ ਘੱਲੇ,
ਖਾਲਮ ਖਾਲੀ ਸੱਖਣੇ ਭਾਂਡੇ, ਝੱਗੋ ਝੱਗ ਹੋ ਬੜਕ ਰਹੇ ਨੇ।

ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਨੇ, ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਬਰਾਬਰ।
ਪਰ ਜਿੰਦਗੀ ਬੇਅਰਥ ਗੁਜ਼ਰਦੀ, ਹੋਵੇ ਮਾਰੋਮਾਰ ਬਰਾਬਰ।
ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਮੈਲ ਕੁਚੈਲਾ, ਸੀਜ਼ਾ ਵੀ ਹੁਣ ਪੁੱਛਦਾ ਨਹੀਓਂ;
ਜਬਰ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਸਹਿਦੇ, ਕਰਦੇ, ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਭਾਰ ਬਰਾਬਰ।

*

ਰਾਤ ਲੰਮੇਰੀ ਮੁੱਕਣੀ ਨਹੀਂਓਂ; ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵਹਿਮ ਕਿਓਂ ਹੈ ?
ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ ਕਰ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਵਿੱਚ ਏਨਾ ਸਹਿਮ ਕਿਓਂ ਹੈ ?
ਸੌ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਣਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ, ਤੂੰ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਉੱਖੜੇ ਰਾਹੋਂ,
ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਾ ਪੁੱਛੀਂ, ਮੈਨੂੰ, ਵਕਤ ਭਲਾ ਬੇ ਰਹਿਮ ਕਿਓਂ ਹੈ।

*

ਸਾਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਪੈਂਠ ਦਿਨਾਂ ਚੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣਾ।
ਇਹ ਫੌਕੀ ਹਮਦਰਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਨ ਮੱਖਣਾ।
ਧਰਤੀ, ਪਾਣੀ, ਬਿਰਖ ਬੁਰਟੇ, ਹਾਉਕੇ ਭਰ ਭਰ ਤੜਪ ਰਹੇ ਨੇ,
ਜੇ ਨਾ ਰਲ ਇਹ ਪੂਜੀ ਸਾਂਭੀ, ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਦਰ ਘਰ ਸੱਖਣਾ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ, ਅਨਪੜ੍ਹ ਮਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ ਛੁਰਦਬੀਨ ਸੰਗ ਰੂਹ ਦੀ ਚੋਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
ਬਾਬਲ ਝਿੜਕੇ ਤੜਫਣ ਲੱਗਦੀ, ਕੰਬਦੀ ਧਰਤ ਭੂਚਾਲ ਦੇ ਵਾਂਗੂ,
ਬੱਚਿਆਂ ਪ੍ਰਾਤਰ, ਸੁੱਚੜੀ ਰੂਹ ਵੀ ਸਗਲ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

*

ਆਪਣੀ ਮੂਰਤ ਆਪੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਿਹਾਰੋ।
ਕਿਨੇ 'ਕੱਲ੍ਹੇ' ਹੋ ਚੱਲੇ ਓ, ਸੈਲਫੀ ਲੈਂਦੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰੋ।
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਬਣੋ ਸਹਾਰਾ, ਏਦਾਂ ਉੱਸਰੇ ਭਾਈਚਾਰਾ,
ਜੇ ਮਨ ਲੱਗੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤੀਂ ਮੇਰਾ ਫਿਕਰ ਵਿਚਾਰੋ।

*

ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ, ਛੁਸ਼ਬੂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜੀਂ।
ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨਾਜ਼ਕ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਵੇਖੀਂ ਤੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਤੋੜੀਂ।
ਮਿਲੀਏ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀਏ ਭਾਵੇਂ, ਏਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ,
ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਲਿਆ, ਵੇਖੀਂ ਕਿਧਰੇ ਕੰਡ ਨਾ ਮੋੜੀਂ।

ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਤੂੰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਓਦਣ ਸੂਰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ।
ਵਿੱਚ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੱਸ ਮੈਂ ਕਿੱਦਾਂ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹਦਾ।
ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਦੋਮੂੰਹੀਂ ਨਾਗਣ ਰਹਿ ਰਹਿ ਮੈਨੂੰ ਡੰਗਦੀ
ਉਡਣੇ ਪੰਛੀ ਰੂਹ ਦੇ ਅੰਬਰੋਂ, ਦੱਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜਦਾ।

*

ਆਸ ਦਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਾਓ ਧਰਤ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਓ।
ਹਰ ਬਨੇਰੇ ਦੀਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਧਰ ਦਿਓ।
ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਥਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਾਬ,
ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਹ ਕੂਣ ਜੋਗੇ ਕਰ ਦਿਓ।

*

ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੜਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹਰ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਚੂਗੀ।
ਦੱਸਿਆ ਸਬਕ ਸੁਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਰੂਹ ਤੋਂ ਰੱਖ ਕੇ ਢੂਗੀ।
ਉੱਡਣੇ ਪੁੱਡਣੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪਿੜਰਾ ਨਹੀਂ ਜੀ ਬਣਦਾ,
ਸੂਰਜ ਪਾਰ ਉਡਾਣ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਚੋਗਾ ਨਾ ਮਜ਼ਬੂਗੀ।

ਕਿੰਨੇ ਫੁੱਲ ਜਮੀਨ ਤੇ ਕਿਰ ਗਏ, ਬਿਰਖ ਕਦੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓ :
ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈਂਦਾ ਦੇਂਦਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓ :।
ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਗੂਫ਼ੇ, ਪੱਤਰ, ਫੁੱਲ, ਫਲਾਂ ਦੇ ਗੁੱਛੇ,
ਸਰਲ ਸਬਕ ਕਿਓਂ ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ, ਸਮਝ ਕਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓ :।

*

ਤਿੜਕ ਗਏ ਹਾਂ, ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਦਿਲ ਤੋਂ ਚਾਹੀਏ।
ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਗਾਹੀਏ।
ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਰ ਸੂਰਜ ਸ਼ਾਮੀਂ, ਚੁੰਮਦਾ ਆ ਕੇ ਧਰਤੀ ਮੱਥਾ,
ਮਨ ਤੇ ਪਰਥਤ ਭਾਰ ਪਿਆ ਜੋ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਆ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹੀਏ।

*

ਬਾਂਸ ਦੀ ਪੋਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝੇਂ, ਵੰਡਲੀ ਹੈ, ਹੋਠਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰ ਲੈ।
ਗਾਫ਼ਿਲ ਬੰਦਿਆ, ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਫਰ ਸੁਰੀਲਾ ਕਰ ਲੈ।
ਸੁਰ ਤੇ ਕੰਠ ਸੁਮੇਲ ਸਿਰਜ ਲੈ, ਇਹ ਕੰਮ ਵੀਰਾ ਤੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ,
ਧਰਤ ਗਗਨ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਉਡੀਕੇ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਕਲਾਵੇ ਭਰ ਲੈ।

ਸਮਝ ਕਿਓਂ : ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤੈਨੂੰ , ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਕਟੋਰਾ।
ਦਿਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਭਰਚ ਲਿਆ ਕਰ, ਕਿਣਕਾ ਕਿਣਕਾ, ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ।
ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਵੰਡ ਦੇਬੀਏ ਕਣ ਕਣ ਮੁਸ਼ਬੋਈ,
ਫਿਰ ਕਿਓਂ : ਰੱਖੀਏ ਇਹ ਅਣਲਿਖਿਆ, ਦਿਲ ਤਖਤੀ ਦਾ ਮੱਥਾ ਕੋਰਾ।

*

ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿੜਰੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹਰ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਚੂਰੀ।
ਦੱਸਿਆ ਸਬਕ ਸੁਣਾਉਣਾ ਪੈਂਦੈ, ਰੂਹ ਤੋਂ ਰੱਖ ਕੇ ਢੂਰੀ।
ਉੱਡਣੇ ਪੁੱਡਣੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪਿੜਗਾ ਨਹੀਂ ਜੀ ਬਣਦਾ,
ਸੂਰਜ ਪਾਰ ਉਡਾਣ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਚੋਗਾ ਨਾ ਮਜਬੂਰੀ।

*

ਕਿੰਨੇ ਛੁੱਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਿਰ ਗਏ, ਬਿਰਖ ਕਦੇ ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓਂਦਾ :
ਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈਂਦਾ ਦੇਂਦਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓਂਦਾ :।
ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਸ਼ਗੂਫੇ, ਪੱਤਰ, ਛੁੱਲ, ਫਲਾਂ ਦੇ ਗੁੱਛੇ,
ਸਰਲ ਸਬਕ ਕਿਓਂ : ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ, ਸਮਝ ਕਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂਓਂਦਾ :।

ਤਿੜਕ ਗਏ ਹਾਂ, ਜੁੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਦਿਲ ਤੋਂ ਚਾਹੀਏ।
ਬਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਅੰਬਰ ਨੂੰ ਗਾਹੀਏ।
ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਰ ਸੁਰਜ ਸ਼ਾਮੀਂ, ਚੁੰਮਦਾ ਆ ਕੇ ਧਰਤੀ ਮੱਥਾ,
ਮਨ ਤੇ ਪਰਬਤ ਭਾਰ ਪਿਆ ਜੋ, ਆਪਾਂ ਵੀ ਆ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹੀਏ।

*

ਬਾਂਸ ਦੀ ਪੋਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਝੇਂ, ਵੰਝਲੀ ਹੈ, ਹੋਠਾਂ ਵਿੱਚ ਧਰ ਲੈ।
ਗਾਫ਼ਿਲ ਬੰਦਿਆ, ਇੱਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਫਰ ਸੁਰੀਲਾ ਕਰ ਲੈ।
ਸੁਰ ਤੇ ਕੰਠ ਸੁਮੇਲ ਸਿਰਜ ਲੈ, ਇਹ ਕੰਮ ਵੀਰਾ ਤੇਰੇ ਜਿੰਮੇ,
ਧਰਤ ਗਗਨ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਉਡੀਕੇ, ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਕਲਾਵੇ ਭਰ ਲੈ।

*

ਸਮਝ ਕਿਓਂ : ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤੈਨੂੰ, ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਕਟੋਰਾ।
ਦਿਲ ਦੀ ਦੌਲਤ ਖਰਚ ਲਿਆ ਕਰ, ਕਿਣਕਾ ਕਿਣਕਾ, ਭੋਰਾ ਭੋਰਾ।
ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਵੰਡ ਦੇਈਏ ਕਣ ਕਣ ਖੁਸ਼ਬੋਈ,
ਫਿਰ ਕਿਓਂ : ਰੱਖੀਏ ਇਹ ਅਣਲਿਖਿਆ, ਦਿਲ ਤਖਤੀ ਦਾ ਮੱਥਾ ਕੋਰਾ।

ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੋਚਿੱਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿਆਂ।
ਅਗਨ ਸਫੇ ਦੇ ਸਾਗਰ ਉੱਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਬੇੜੀ ਤਾਰਦਿਆਂ।
ਸਮਝ ਪਵੇ ਨਾ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਵੀ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਕੀ ਵੱਟਿਆ ਏ,
ਜੀਵਨ ਪੂੰਜੀ ਮੁਰਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਦਿਆਂ।

*

ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਕਿੱਧਰ ਚੱਲੇ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ।
ਅੱਜ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਖਿਸਕਿਆ ਹੱਥੋਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ।
ਚਾਨਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆਂ ਤੁਰਿਆ ਮਗਰ ਸਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ,
ਗਾਤ ਪਈ ਤੇ ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਸੰਗ ਚੱਲਦਾ।

*

ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਜੇ ਨਾ ਮਾਨਣ , ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਜਾਣ ਕਰੰਡੀਆਂ।
ਮੋਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਝੋਂ ਤਰਸਣ, ਸੁਰਖ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ।
ਪਰ ਜੇ ਸੱਤ ਬੇਗਾਨਾ ਕੋਈ, ਮੀਂਹ ਮੁਸਕਾਨ ਤਰੌਂਕੇ ,
ਤੂਰ ਵਿੱਚ ਵਰਦਾ ਹੈ ਪੁਰਵੱਈਆ, ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਪਗਢੰਡੀਆਂ।

ਬੰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਾਰੂ ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਸਮਝਾਇਆ।
ਸੁਖ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ ਗੁੰਝਲਦਾਰੀ ਮਾਇਆ।
ਕੁਰਸੀ, ਪਦਵੀ, ਮਾਣ ਮਰਤਬਾ, ਖੱਬ ਉਡਾਵਣ ਉੱਚਾ,
ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਓਦੋ ਜਾਣੀ, ਜਦ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ।

*

ਧਰਤੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਹੀਰੇ ਲੁਕੇ ਖੜਾਨੇ।
ਸਾਗਰ ਦੀ ਤਹਿ ਹੇਠ ਪਏ ਸੀ, ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਲੱਖ ਨਜ਼ਰਾਨੇ।
ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਭੁੱਖਿਆ ਤੂੰ ਭੁੱਖੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ,
ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੜੇ, ਤਾਹੀਂਓ : ਤੈਥੋਂ ਬਣੇ ਬੇਗਾਨੇ।

*

ਉਮਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਦੋਚਿੱਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਦਿਆਂ।
ਅਗਨ ਸਫੇ ਦੇ ਸਾਗਰ ਉੱਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਬੇੜੀ ਤਾਰਦਿਆਂ।
ਸਮਝ ਪਵੇ ਨਾ ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਵੀ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਕੀ ਵੱਟਿਆ ਏ,
ਜੀਵਨ ਪੂਜੀ ਖਰਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਸੱਚ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਵਾਰਦਿਆਂ।

ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਕਿੱਧਰ ਚੱਲੇ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ।
ਅੱਜ ਦਾ ਰੋਜ਼ ਖਿਸਕਿਆ ਹੱਥੋਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ।
ਚਾਨਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆਂ ਤੁਰਿਆ ਮਗਰ ਸਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ,
ਰਾਤ ਪਈ ਤੇ ਭਲਿਆ ਲੋਕਾ ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਸੰਗ ਚੱਲਦਾ।

*

ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਜੇ ਨਾ ਮਾਨਣ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਜਾਣ ਕਰੰਡੀਆਂ।
ਮੋਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਬਾਝੋਂ ਤਰਸਣ, ਸੁਰਖ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਡੰਡੀਆਂ।
ਪਰ ਜੇ ਸੱਤ ਬੇਗਾਨਾ ਕੋਈ, ਮੀਂਹ ਮੁਸਕਾਨ ਤਰੰਕੇ,
ਤੂਹ ਵਿੱਚ ਵਗਦਾ ਹੈ ਪੁਰਵੱਈਆ, ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਪਗਡੰਡੀਆਂ।

*

ਬੰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਦਾ ਦਾਰੂ ਬੁਰੇ ਵਕਤ ਸਮਝਾਇਆ।
ਸੁਖ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕਿਆ ਗੁੰਝਲਦਾਰੀ ਮਾਇਆ।
ਕੁਰਸੀ, ਪਦਵੀ, ਮਾਣ ਮਰਤਬਾ, ਖੰਭ ਉਡਾਵਣ ਉੱਚਾ,
ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਓਦੋ ਜਾਣੀ, ਜਦ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਇਆ।

ਧਰਤੀ ਦੀ ਭੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ ਹੀਰੇ ਲੁਕੇ ਖਜ਼ਾਨੇ।
ਸਾਗਰ ਦੀ ਤਹਿ ਹੇਠ ਪਏ ਸੀ ,ਮਾਣਕ ਮੌਤੀ ਲੱਖ ਨਜ਼ਰਾਨੇ।
ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਭੁੱਖਿਆ ਤੂੰ ਭੁੱਖੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ,
ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੜੇ, ਤਾਹੀਂਓਂ : ਤੈਥੋਂ ਬਣੇ ਬੇਗਾਨੇ।

*

ਮਥਬਰਦਾਰ !ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਉੱਪਰ ਲਿਖਿਆ ਕੁੱਤੇ ਵੱਛਦੇ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।
ਉੱਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼੍ਰੀਸ਼ਾ ਕਿਰਚਾਂ ਵਾਂਗੂ ਜਵਿਆ,
ਧਨਵੰਤੇ ਨੇ ਬੜੇ ਡਰਾਕਲ, ਮਨ ' ਚੋਂ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ।

*

ਸਮਝ ਲਿਆ ਕਰ ਖੁਸ਼ਬੂ ਜਹੀਏ, ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਯਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਮਿਲ ਜਾਈਏ ਜਦ, ਇੱਕ ਵੀ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਣ ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਲੇਖ ਲਿਖਾਏ ਦੋਹਾਂ,
ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਅਜ਼ਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਯਾਰ ਪਿਆਰੇ ਜਦ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ, ਧਰਤੀ ਸੱਖਣੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਤੂਹ ਦੇ ਛਾਲੇ ਫਿੱਸਦੇ ਮਗਰੋਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਅਗਨ ਭੇਟ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ, ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹੀਏ ਫਿਰ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ,
ਰੂਹ ਦੀ ਨੁੱਕਰੇ ਰੋਜ਼ ਬੋਲਦੇ, ਕੌਣ ਕਰੇ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

*

ਲੋਕ ਵਿਚਾਰੇ ਵਖ਼ਤਾਂ ਮਾਰੇ, ਜਿਉਣ ਵਸੀਲਾ ਟੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।
ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।
ਸਰਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਚਾਤਰ ਹਾਕਮ, ਧਰਮ ਕਰਮ ਦਾ ਓਹਲਾ ਕਰਕੇ,
ਅੰਨ੍ਹੀਂ ਰੱਖਤ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਮਧੋਲ ਰਹੇ ਨੇ।

*

ਕੁਖ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਕੁੜੀਆਂ, ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਦੇ।
ਕੰਕਰੀਟ ਦੇ ਜੰਗਲ ਅੰਦਰ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਫਿਰਨ ਆਲ੍ਹੁਣੇ ਧਰਦੇ।
ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਫਿਰਦੀ ਆਗੀ, ਅਜਬ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ,
ਤਾਂਹੀਓਂ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਿਓਂ, ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਈਏ ਮਰਦੇ।

ਪਾਟੀ ਚਿੱਠੀ ਜਦ ਵੀ ਆਵੇ, ਬਿਨ ਪਿੜ੍ਹਿਆਂ ਤੜੜਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਮਾਂ ਜਾਇਆਂ ਦੀ ਪੀੜ, ਆਂਦਰਾਂ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਸਮਝਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਅੱਖ ਫਰਕਦੀ, ਚਿੱਤ ਖਲਬਲੀ, ਉੱਖੜੇ ਨੀਂਦਰ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ,
ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਨ ਦੀ ਮਿੱਟੀ, ਚਿੰਤਾ ਖਾਂਦੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*

ਰਾਤ ਬੜਾ ਬੇਚੈਨ ਰਿਹਾਂ ਮੈਂ, ਮੋਈ ਮਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ।
ਸੁਧਨਾ ਟੁੱਟਿਆ, ਜਾਗਣ ਮਗਰੋਂ, ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਰੋਇਆ, ਅੱਖੀਆਂ ਭਰ ਕੇ।
ਸਦਾ ਸਿਉਂਤੇ ਗਿਸ਼ਤੇ ਨਾਤੇ, ਮਾਰ ਤਰੋਪੇ ਰਹੀ ਜੋੜਦੀ
ਆਪ ਕਦੇ ਵੀ ਸੀ ਨਾ ਕੀਤੀ, ਟੁੱਟਦੀ ਜੁੜਦੀ ਰਹੀ ਮਰ ਮਰ ਕੇ।

*

ਅੱਜ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸੂਰਜ ਖੁਰ ਕੇ ਰਲਿਆ ਜਾਪੇ।
ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਧੁੱਪ ਦੀ ਕਾਤਰ ਸੁਰਖ ਦੰਦਾਸਾ ਮਲਿਆ ਜਾਪੇ।
ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਖਿੜਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗਰ, ਗੜਬੜ ਜਾਪ ਰਹੀ ਏ ਮੈਨੂੰ,
ਸਾਡਾ ਸੂਰਜ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਓ : ਬੱਦਲ ਤੇ ਧੁੰਦ ਵਲਿਆ ਜਾਪੇ।

ਵਕਤ ਵਿਚਾਰਾ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ, ਭਾਵੇਂ ਆਪਾਂ ਕੰਧ ਤੇ ਟੰਗਿਆਏ।
ਪਲ ਪਲ ਰਹੇ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਸਾਥੋਂ ਏਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਮੰਗਿਆ।
ਟਿਕਟਿਕ ਵੇਖ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ, ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,
ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲਾ ਸਾਹ ਨਾ ਆਵੇ, ਅੱਜ ਤੀਕਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਡੰਗਿਆ।

*

ਵੇਖੋ, ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਖਿੜੇ ਛੁੱਲ ਆਏ ਨੇ।
ਸੁਪਨੇ ਹੁਸੀਨ ਵੀ ਇਹ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਨੇ।
ਸੂਰਜੇ ਦੀ ਜਾਪਦੈ ਸੰਧਰਦਾਨੀ ਟੁੱਟ ਗਈ,
ਅੰਬਰਾਂ ਨੇ ਤਾਹੀਂ ਵੇਸ ਜੋਗੀਆ ਬਣਾਏ ਨੇ।

*

ਰਾਜ ਭਾਗ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਮਸਤ ਫਿਰਨ ਜੋ ਖੀਵੇ।
ਅਣਦਿਸਦੇ ਜਹੇ ਭੈਅ ਦੀ ਨਾਗਣ ਰੱਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੀਵੇ।
ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਫਿਰਦੇ, ਲੋਕ-ਮਨਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ,
ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਡਰਨ ਪ੍ਰਤਿਰਿਓਂ ਇਹ ਆਟੇ ਦੇ ਦੀਵੇ।

ਥੋੜ੍ਹ-ਜਮੀਨੇ ਜੱਟ ਦਾ ਪੁੱਤ ਸਾਂ, ਇੱਕੋ ਨਸ਼ਾ ਉਡਾਈ ਫਿਰਦਾ।
ਸ਼ਬਦ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ, ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾਂ ਕਾਛੀ ਚਿਰ ਦਾ।
ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਕੋਈ, ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ,
ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਬਣਦੇ ਆਪੇ, ਲੋਕ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਚੌਗਿਰਦਾ।

*

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਹੁਣ ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਹੱਕ, ਸੱਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।
ਕੁਰਸੀ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਲੜਦੇ ਲੜਦੇ ਧਰਮ ਗੁਆਚ ਗਿਆ,
ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਨ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਾਬੋਂ ਕਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

*

ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਵੇਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣੇ ਪੁੱਤ ਪੁਨੀਤ ਪਿਆਰੇ।
ਤੇਰੇ ਹੀ ਹਮਸਫਰ ਜਾਪਦੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਨ, ਸਿਤਾਰੇ।
ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਤੇਰੀ ਝੋਲੀ ਅੰਦਰ ਮਹਿਕੇ,
ਜੀਣ ਜੋਗਿਆ! ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਸਦ-ਬਲਿਹਾਰੇ।

ਨਿੱਕੀ ਜੇਹੀ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣਾ ।
ਏਸ ਦਿਆਂ ਝੂਬਾਬਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਕਦੋਂ ਆਪਾਂ ਜਾਨਣਾ ।
ਧਰਤੀ, ਧਰੇਕ, ਧੀਆਂ ਮਤਰੇ ਅਧੀਨ ਕਿਉਂ ?
ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਰ ਕਦੋਂ ਹੈ ਪਛਾਨਣਾ ।

*

ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਿਆਰੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੱਟੀਆਂ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ।
ਵਿਕ ਜਾਣੈਂ ਜਿਸ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਤਾਈਂ ਭਾ ਗਿਆ ।
ਜਿਸ ਨੇ ਉਗਾਏ ਫੁੱਲ ਠੰਢੇ ਹਾਊਂਕੇ ਭਰਦਾ,
ਲੱਗ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਿੱਛੇ, ਕਿੱਥੋਂ ਕਿੱਥੇ ਆ ਗਿਆ ।

*

ਤੜਫਾਉਂਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬੜਾ ਹੈ ।
ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ ਬੜਾ ਹੈ ।
ਸੱਜਣ ਬੇਲੀ, ਰਲ ਕੇ ਲਾਹੀਏ,
ਕੱਲੇ ਲਈ ਇਹ ਮਰਜ਼ ਬੜਾ ਹੈ ।

ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੈ ਤੂੰ ਹੀਰਿਆ ਹਰਨਾ !
ਅੱਖੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ |
ਵੇਖੀਂ ਕਦੇ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੀਂ,
ਆਪਾਂ ਗਾਮ ਦਾ ਸਾਗਰ ਤਰਨਾ ।

*

ਛੁੱਲ ਕਲੀਆਂ, ਮੁਸ਼ਬੋਈਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ।
ਤਰੇਲ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਰੱਤੀਆਂ ।
ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਜਾ ਚਿਣਗ ਉਧਾਰੀਂ,
ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਜਾ, ਬੁਝੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ।

*

ਸਾਂਭ ਲਉ ਭਰਾਓ, ਸੁੱਚੇ ਮਹਿਕਦੇ ਗੁਲਾਬ ਨੂੰ ।
ਲੱਗੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਘੁਲੇ ਖੂਬ ਨੂੰ ।
ਲੰਘ ਚੱਲੀ ਰਾਤ ਹੁਣ ਜਾਗਣਾ, ਈਮਾਨ ਹੈ,
ਕੰਗਲਾ ਬਣਾਉਣੋਂ ਰੋਕੋ, ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ।

ਜਿੰਦਗੀ ! ਚੱਲ ਖੇਡੀਏ ਫਿਰ ਬਾਲ ਵਾਂਗ |
ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਤਰ ਦੀ ਚੱਲੀ ਚਾਲ ਵਾਂਗ |
ਆਕਤਾਰਾ ਗੋਲ੍ਹ ਕਰਕੇ ਬੈਠੀਏ,
ਮੁੱਕ ਜੇ ਨਾ ਜਿੰਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਂਗ |

*

ਜੀਣ ਜੋਗਿਉ, ਇਸ ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਲੰਘੋ |
ਕੁਦਰਤ ਮਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹੋ, ਓਹੀ ਮੰਗੋ |
ਚਾਰਦੀਵਾਗੀ ਕੈਦ, ਸਦੀਵੀ ਬੰਧਨ ਤੋੜੋ,
ਕੌਮਲ ਜਿੰਦਾਂ ਐਵੇਂ ਨਾ ਪਏ ਸੂਲੀ ਟੰਗੋ |

*

ਬਿਰਖ ਨਿਪੱਤਰੇ ਸੌਚ ਰਹੇ ਨੇ |
ਕੌਣ ਜੋ ਪੱਤਰੇ ਨੋਚ ਰਹੇ ਨੇ |
ਜੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਢਾਲ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ,
ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਛਾਵਾਂ ਲੋਚ ਰਹੇ ਨੇ |

ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਦੋਂ ਵੇਖੀਆਂ ਨਾਰੰਗੀਆਂ ।
ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਸੀ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਚੰਗੀਆਂ ।
ਖੱਟੀਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ, ਪਰ ਰਸ ਭਰਪੂਰ ਨੇ,
ਦੱਸਦੇ ਸਿਆਣੇ ਇਹ ਨੇ ਗੁਣ ਵੱਲੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ।

★

ਆ ਨੀ ਭੈਣੇ ! ਦੁਖ ਸੁਖ ਕਰੀਏ ।
'ਕੱਲਿਆਂ' ਕੱਲਿਆਂ ਕਾਹਨੂੰ ਮਰੀਏ ।
ਦਿਲ ਦੀ ਕਹੀਏ, ਦਿਲ ਦੀ ਸੁਣੀਏ,
ਆ ਜਾ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਡਰੀਏ ।

★

ਕੱਕਰ ਕੋਰਾ ਕਹਿਰ ਦਾ, ਬਰਫ ਲਿਤਾੜੇ ਰੁੱਖ ।
ਜੰਤ ਪਰਿਦੇ ਸੋਚਦੇ, ਕਿੱਦਾਂ ਮਿਟਣੀ ਭੁੱਖ ।
ਸੂਰਜ ਪੁੰਦ ਰਾਵਾਚਿਆ, ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਾਮੂੰਹ,
ਚਿੜੀਆਂ ਉੱਡਣੋਂ ਹਾਰੀਆਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ।

ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਹੋਵੇ ਪਿੱਪਲ ਬੱਲੇ ।
ਅਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇਣ ਦਲੀਲਾਂ, ਬੱਲੇ ! ਬੱਲੇ !!
ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਤੂਤੀ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਲੋਕੀਂ,
ਤਾਂ ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀਂ, ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ।

*

ਕਿੱਦਾਂ ਵੇਖੋ, ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ।
ਛੁਲ ਵੀ ਸੰਖ ਵਜਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ।
ਜ਼ਾਲਮ ਜੇਕਰ ਤੌੜ ਲਵੇ ਤਾਂ,
ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਜਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ।

*

ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ।
ਚੱਠ ਗਈਆਂ ਤੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਮਹਿਲ ਤੇ ਅਟਾਰੀਆਂ ।
ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਤੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਉਂਹਿਲਣਾ,
ਵੇਖ ਕਿਵੇਂ ਚੌੜ ਤੇ ਚੁਪੱਟ ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ।

ਜੰਮਣਹਾਰੀ ਵਾਂਗਰਾਂ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਮੰਦੜਾ ਹਾਲ।
ਤਿੰਨੇ ਬਹਿ ਕੇ ਝੁਰਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਢਲੇ ਤੋਂ ਬਾਦ,
ਪੁੱਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਦੇ, ਆ ਕੇ ਸਾਡਾ ਹਾਲ।

*

ਕਿੱਧਰ ਚੱਲਿਐਂ ਦਿਲ ਦਿਆ ਮੋਰਾ!
ਜਾਨ ਤੇਰੀ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਝੋਰਾ।
ਰਾਹ ਵਿਚ ਚਤੁਰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਬੈਠੇ,
ਵੇਖਿਂ ਨਾ ਸੁਸਤਾਵੀਂ ਭੋਰਾ।

*

ਚਾਹ ਦੀ ਇੱਕੋ ਗਰਮ ਪਿਆਲੀ।
ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਬਾਗ ਦਾ ਮਾਲੀ।
ਜਿੰਦ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹੀ ਚਰਖੜੀ,
ਇੱਕ ਹੱਥ ਕਿੰਜ ਵਜਾਵਾਂ ਤਾਲੀ।

ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿੱਥੇ ਮਰ ਗਏ ।
ਮੈਨੂੰ ਕੱਲ-ਮੁ-ਕੱਲਾ ਧਰ ਗਏ ।
ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਾਂਗਾ ਸਭ ਦੀ,
ਇਹ ਕਿਉਂ ਏਦਾਂ ਧੋਖਾ ਕਰ ਗਏ ।

*

ਜੇਬ 'ਚ ਰੱਖਾਂ ਕਲਮ-ਕਟਾਰ ।
ਤੱਖਾ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਥਿਆਰ ।
ਲੋਕੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਮਰਜ਼ੀ ਆਖਣ,
ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਹਾਂ ਯਾਰ ।

*

ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੀ ਬੜੀ ਸੁਗੀਲੀ ।
ਸੁਰ-ਸਹਿਜਾਦੀ ਤੇ ਅਣਖੀਲੀ ।
ਬਾਬਲ ਦੀ ਪੱਗ, ਮਾਂ ਦੀ ਚੁੰਨੀ
ਚਾਹਵੇ ਹੋਵੇ ਯੁੱਗ ਤਬਦੀਲੀ ।

ਜਦ ਹਾਲੇ ਸਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਆਣੇ ।
ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਣੋ ਸਿਆਣੇ ।
ਮੁੱਲ ਪਉ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ, ਪਰ,
ਬਾਪੂ ਤੁਰ ਗਿਆ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਣੇ ।

*

ਰੁੱਖਾਂ ਮੁੱਢ ਆਰੀ ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾਓ ਆਲੁਣੇ ।
ਚਿੜੀਆਂ ਨੇ ਬੋਟ ਹੁਣ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਉੱ ਪਾਲਣੇ ।
ਪੰਛੀ ਪਰਿਦੇ ਚਾਹੁਣ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ,
ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਰੁੱਖ, ਸਿੱਖ ਲਉ ਸੰਭਾਲੁਣੇ ।

*

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵੇਲੇ ਏਥੋਂ ਘਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤੁਰ ਗਏ ।
ਸੁਨਿਆਂ ਮਹੱਲਾਂ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਤਾਹੀਉਂ ਭੁਰ ਗਏ ।
ਅਜੇ ਇੱਕ ਹਾਉਕਾ ਏਸ ਹਿੱਕੜੀ 'ਚ ਜਾਗਦਾ,
ਬਾਕੀ ਰੰਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਝੱਖੜਾਂ 'ਚ ਮੁਰ ਗਏ ।

ਦੱਸੋ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕੀਹ ਸੋਚੀ ।
ਅੰਬਰੋਂ ਡਿੱਗਦੀ ਬਿਜਲੀ ਨੋਚੀ ।
ਫੜਕੇ ਕਿੰਜ ਗਾਜ਼ਲ ਵਿਚ ਪਾਈ,
ਦੱਸ ਦਿਉ ਮਨਜਿੰਦਰ, ਲੋਚੀ ।

*

ਖੜਸੁੱਕ ਬਿਰਖ, ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।
ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।
ਬਿਨ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਕਹਿਣ ਬੜਾ ਕੁਝ,
ਦਿਲ ਵਿਚ ਲੈ ਇਤਿਹਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।

*

ਕਲਮ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਸ ਕਟਾਵੇ ।
ਮਗਰੋਂ ਗੂੜੇ ਅੱਖਰ ਪਾਵੇ ।
ਇਸ ਦਾ ਧਰਮ ਪੂਰਨੇ ਪਾਉਣਾ,
ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਯੁਗ ਪਲਟਾਵੇ ।

ਕੰਡੇ ਅਤੇ ਛੁੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਨੇ ।
ਕੱਠੇ ਬਹਿ ਕੇ ਖਿੜਦੇ, ਰਲ ਮਿਲ ਝੁਰਦੇ ਨੇ ।
ਬੰਦਾ ਹੀ ਇਕੱਲਾ, ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਬਣ ਬੈਠਦਾ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ, ਖੇੜੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਧੁਰ ਦੇ ਨੇ ।

*

ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨ, ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਆਉਂਦਾ ਏ ।
ਬਿਨ ਆਏ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਰੂਹ ਵਿਚ, ਖੌਰੂਪ ਆਉਂਦਾ ਏ ।
ਬੰਦ ਬੂਹੇ ਦਾ ਕੂੜ ਬਹਾਨਾ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ,
ਝੁਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੱਸੋ ਕਿਹੜਾ ਲਾਉਂਦਾ ਏ ?

*

ਅੱਧੀਂ ਰਾਤੀਂ ਮਨ ਦਾ ਮੋਰ ਨਚਾਇਆ ਨਾ ਕਰ ਤੂੰ
ਜੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਨਾ ਕਰ ਤੂੰ ।
ਨੀਂਦ ਚੁਗਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ,
ਜਖਮ ਪੁਰਾਣੇ ਏਦਾਂ ਰੋਜ਼ ਜਗਾਇਆ ਨਾ ਕਰ ਤੂੰ ।

ਅਣੜ ਜਗਾਵੇ ਨਾ ਜੋ, ਉਹ ਵੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।
ਚੈਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਰਲ ਜੇ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।
ਹੱਕ, ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ਼ ਤੇ ਡਾਕੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਜੇ,
ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਵੇ, ਅਖਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।

*

ਜਾਣਦੇ ਨਾ ਗੁਣ, ਤੇਰੀ ਭੱਠੀ ਦਾ ਨੀ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ।
ਭੁੰਨ ਦੇ ਨੀ ਰੋੜ, ਕੁਝ ਛੁੱਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਰੀਏ !
ਵੇਖ ਲੈ ਤੂੰ ਰਲ ਬੱਚੇ ਮੰਗਦੇ ਨੇ ਲੋਹੜੀਆਂ,
ਜੁਗ ਜੁਗ ਜਿਉਣ ਸਿਰੀਂ ਪੱਗਾਂ ਅਤੇ ਲਹਿਰੀਏ ।

*

ਛੰਭ ਵਿਚ ਖਿੜੀਆਂ, ਗੁਲਾਬੀ ਵੇਖੋ ਕੰਮੀਆਂ ।
ਦੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ, ਸਾਡੀ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਲੰਮੀਆਂ ।
ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਵੇਰਾ, ਜਿੰਦੇ ! ਉੱਠ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰ,
ਹੋਇਆ ਕੀਹ ਜੇ ਪੀੜਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੰਮੀਆਂ ।

ਚੁਪ ਕਿਉਂ ਆ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ ।
ਐਵੇਂ ਠੰਢੇ ਹਾਊਕੇ ਭਰੀਏ ।
ਪੱਥਰ ਜੂਨ ਪਏ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ,
ਦਿਲ ਦੀ ਸੁਣੀਏ, ਦਿਲ ਦੀ ਕਰੀਏ ।

*

ਅੰਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਘੁਲਿਆ ਸੂਰਜ ਮੇਰਾ ਹੈ ।
ਇਸ ਸੁਰਖੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਸੋਨ-ਸਵੇਰਾ ਹੈ ।
ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਊਣਾ ਹੁਣ,
ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀਏ, ਇਹ ਰਹਿਦਾ ਕੰਮ ਤੇਰਾ ਹੈ ।

*

ਅੱਜ ਮਨਤੇਜ ਪੁੱਤ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਆਪ ਦਾ ।
ਧੁਪ ਦਾ ਸੰਪੂਰੀ ਰੰਗ ਹੋਇਆ ਏਦਾਂ ਜਾਪਦਾ ।
ਲੰਘ ਜਾ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ,
ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨੂੰ ਰਦਿਸੇ ਦਾਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ।

ਸਿਰ ਤੇ ਸਜਾਈਂ ਪੁੱਤ, ਜਿੱਤ ਵਾਲੇ ਤਾਜ਼ ਨੂੰ।
ਛਾਲ ਮਾਰ ਟੱਪ, ਖੰਭੀਂ ਭਰ ਪਰਵਾਜ਼ ਤੂੰ।
ਜਿੰਦਰਗੀ ਚ ਆਉਣ ਕਦੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ,
ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ ਸਦਾ ਸਾਡੇ ਮਨਰਾਜ਼ ਨੂੰ।

*

ਅਲਵਿਦਾ ਐਂ ਦੋਸਤੋਂ ! ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾਂ।
ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕੜੀ ਮੈਂ ਪਾ ਰਿਹਾਂ।
ਜਿੰਦਰਗੀ ਜਿੱਦਾਂ ਵੀ ਗੁਜ਼ਰੀ, ਖੂਬ ਸੀ,
ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬ ਬਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾਂ।

*

ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਤੂੰ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੈਂ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ।
ਕਿੱਦਾਂ ਦੱਸਾਂ, ਬੀਤ ਰਹੀ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ ਕੇ।
ਜਿੱਥੇ ਲਿਖਣੀ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਾਟੀ ਚਿੱਠੀ,
ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨੇ ਕੋਰੇ ਵਰਕੇ।

ਚਿੱਟੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸਾਰਾ ਛੁੱਲ ਗੁਲਾਬੀ ।
ਜਾਗ ਵੀਰਨਾ ! ਦੇਰ ਕਰੀਂ ਨਾ, ਤੁਰ ਪਉ ਹੁਣੇ ਸ਼ਤਾਬੀ ।
ਇਹ ਜੰਗ ਰਲ ਕੇ ਲੜਨੀ ਪੈਣੀ, ਸੁਣੋ ਸਿਆਸਤਦਾਨੋ !
ਮੜ੍ਹੀਆਂ 'ਤੇ ਕਿੰਜ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ, ਜੇ ਨਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ।

*

ਹੋ ਵਿਗਿਆਨ ! ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਸਿਹਰਾ, ਛੁੱਲਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਪੀਲੇ ।
ਸਾਡਾ ਸੁੱਚਾ ਛੁੱਲ ਗੁਲਾਬੀ, ਲੱਭ ਦੇ ਕਰ ਤੂੰ ਹੀਲੇ ।
ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਾਜ਼ਾਰ ਲੋੜਦਾ, ਰੰਗ ਬੰਗੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ,
ਪਰ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਹੀਣ ਇਹ ਮੇਲਾ, ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਨਾ ਕੀਲੇ ।

*

ਕੋਠੇ ਜਿੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਧੀ ।
ਫਿਕਰੀਂ ਵਿੱਧੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਅ ।
ਦਾਜ਼ ਦੇ ਲੋਭੀ ਪਾਟੇ ਮੂੰਹ,
ਭਵਰੇ ਕਦ ਇਹ ਮਿਟਣੀ ਲੀਹ ।

‘ਕੱਲਿਆਂ ਬਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਲਈ ਹੈ।
ਤੇਰੀ ਚੁੱਪ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੀਮਤ ਤਾਰ ਲਈ ਹੈ।
ਹੁਣ ਬੋਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਹਿ ਦੇ ਅੱਲਾ ਬੇਲੀ,
ਹੋਰ ਉਡੀਕਣ ਦੀ ਮੈਂ ਚਾਹਤ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ।

*

ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੇਰ ਤਾਂ ਹੈ, ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ।
ਕਿਹੜੀ ਰਾਤ ਕਿ ਜਿਸਦੀ ਸੁਰਖ ਸਵੇਰ ਨਹੀਂ।
ਟਾਹਣੀਆਂ ਓਹਲੇ ਲੁਕਿਆ ਸੂਰਜ ਵੇਖ ਕਿਵੇਂ,
ਚਿੱਤ ਚੋਰਾਂ ਤੇ, ਤਾਹੀਓਂ ਮੇਰੀ ਮੇਰ ਨਹੀਂ।

*

ਤਿਤਲੀ ਦੇ ਪਰ ਉੱਤੇ ਆਹ ਤੂੰ ਕੀ ਲਿਖਿਆ।
ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਦਾ ਕੋਨਾ ਕੋਨਾ ਮਹਿਕ ਰਿਹਾ।
ਧੜਕਣ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,
ਛੁੱਲਾਂ ਜੇਹੀਏ, ਇਹ ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਕਿਹਾ।

ਛੁੱਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਖਨ-ਸਨੇਹਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ ।
ਅਸਲ ਨਗੀਨੇ ਦਿਲ ਮੁੰਦਰੀ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਿਆ ਕਰ ।
ਮਹਿਕਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ ਏਹੀ ਆਖ ਰਹੇ,
ਬੰਦਿਆ, ਬੰਦਾ ਬਣ ਜਾ, ਨਾ ਤੂੰ ਲੜਿਆ ਕਰ ।

*

ਮੈਂ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਕਲਾਵੇ ਭਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।
ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਅੱਗੇ ਧਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।
ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਬਖਸ਼ੀ,
ਜਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹਾਂ, ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ।

*

ਘੜੀਆਂ, ਪਲ ਤੇ ਬੀਤ ਰਹੇ ਨੇ ਦਿਵਸ, ਮਹੀਨੇ ।
ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਖਾ ਚੱਲੀ ਹੈ ਯਾਰ ਨਗੀਨੇ ।
'ਬਿਤ, ਵਾਰ ਨਾ ਜੋਰੀ ਜਾਣੇ', ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇਆ,
ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਵਿਗਾੜਨ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਕਮੀਨੇ ।

ਬੱਚਿਆ ! ਹੁਣ ਮੈਂ ਇੰਜ ਕਰਾਂਗਾ ।
ਤੇਰੇ ਮੱਬੇ ਤਿਲਕ ਧਰਾਂਗਾ ।
ਹਿਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਕਰਕੇ,
ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਰੰਗ ਭਰਾਂਗਾ ।

*

ਚੱਲ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਮੱਬਾਟੇਕ ।
ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰੁੱਤ ਅਨੇਕ ।
ਰੰਗ, ਖੁਸ਼ਬੋਈ, ਹਰਕਤ, ਬਰਕਤ,
ਚਾਕਰ ਇਸ ਦੀ ਵਸਤ ਹਰੇਕ ।

*

ਰੰਗਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਨਾ ਪਗਲੇ !
ਕਦਮ ਸੋਚ ਕੇ ਰੱਖ ਤੂੰ ਅਗਲੇ ।
ਚੁਸਤ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਤਿਆਰੀ,
ਨੀਲੇ, ਭਗਵੇਂ, ਚਿੱਟੇ ਬਗਲੇ ।

ਵੇਖ ਛੁੱਲ ਵੀ ਖਲੋਤੇ ਅੱਜ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕਤਾਰ ।
ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ-ਮਾਂ ਬੈਠੀ ਜੀਕੂੰ ਕਰਕੇ ਸਿੱਗਾਰ ।
ਚਲੋ ਏਸ ਨੂੰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦਾ ਖਾਦ, ਪਾਣੀ ਪਾਉ,
ਆਊ ਸਾਡੇ ਘਰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਕਦੀ ਬਹਾਰ ।

*

ਬੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬੋਲਿਆ ਕਰ ।
ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਤੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਘੁੰਡੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰ ।
ਚੁਪ ਰਹਿ ਕੇ ਪਥਰਾ ਜਾਵੇਂਗਾ, ਸਮਝੀਂ ਤੂੰ,
ਦਿਲ ਮਾਸੂਮ ਪਰਿਦਾ, ਇੰਜ ਨਾ ਰੋਲਿਆ ਕਰ ।

*

ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸੁਰ-ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀਆਂ ।
ਹਿਰਦੇ ਸਰੂਪ ਲਤਾ, ਆਸ਼ਾ ਪਰੀਜ਼ਾਦੀਆਂ ।
ਸੁਰ ਤੇ ਅਲਾਪ ਜਿਵੇਂ ਕਾਇਨਾਤ ਬੋਲਦੀ,
ਅੰਬਰੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਝੂਮੇਂ, ਮਹਿਕਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ।

ਰੱਬ ਦੀ ਸਾਂਭ ਅਮਾਨਤ ਰੱਖੋ ।
ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਸਲਾਮਤ ਰੱਖੋ ।
ਰੋਗ-ਮੁਕਤ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਕੇ,
ਕੋਹਾਂ-ਦੂਰ ਬਲਾਮਤ ਰੱਖੋ ।

*

ਮਿਤਰਾ ਪਿਆਰਿਆ, ਤੂੰ ਦੱਸ ਕਿੱਥੇ ਚੱਲਿਆ ।
ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਹਲ, ਮੱਥਾ ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਨੇ ਮੱਲਿਆ ।
ਇਹੋ ਜਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ, 'ਕਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਤੁਰੀਦਾ,
ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਝੱਲਿਆ ।

*

ਕੁੱਲ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਜੀਵਣ ਮਾਵਾਂ !
ਠੰਡੀਆਂ ਠਾਰ ਸੰਘਣੀਆਂ ਛਾਵਾਂ ।
ਰਹਿਣ ਸਲਾਮਤ ਧਰਤੀ, ਧੀਆਂ,
ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਵਾਂ ।

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਖਿੜ ਖਿੜ ਕੇ ਤੂੰ ਹੱਸਿਆ ਕਰ ।
ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੁਣਿਆ, ਆਪਣੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰ ।
ਜਿੰਦਰੀ ਫੇਰ ਦੋਬਾਰਾ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਣੀ ਹੈ,
ਕਿਣ ਮਿਣ ਕਿਣ ਮਿਣ ਤਪਦੀਰੂਹ 'ਤੇ ਵੱਸਿਆ ਕਰ ।

*

ਕੌਣ ਆਖਦੇ ਮਾਪੇ ਹੁੰਦੇ ਬੱਦਲਾਂ ਵਰਗੀ ਛਾਂ ।
ਅੱਜ ਵੀ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਥਾਂ ।
ਅੱਜ ਵੀ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਘੂਰੀ ਕਦਮ ਕਦਮ ਸਮਝਾਵੇ,
ਧੌਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਝਿੜਕੇ ਮਾਂ ।

*

ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਜਹੋ ਸਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰਿਓ !
ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਕਹਿਰ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰਿਓ !
ਧਰਤੀ, ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਤੇ ਜਨਣਹਾਰੀ ਮਾਤ ਨੂੰ,
ਅੰਗ ਸੰਗ ਰੱਖੋ, ਭਾਈ ਕਦੇ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ !

ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਸਾਡੀ, ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਹਾਂ ਭਰਾ।
ਚਾਰ ਥਾਵੇਂ ਰਹੀਏ, ਭਾਵੇਂ ਪਰ ਇਕੋ ਚਾਹ।
ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਕਦੇ ਨਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਕਿਤੇ ਹੋਵੇ,
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹੀਏ, ਨਾਲੇ ਮੰਗੀਏ ਦੁਆ।

*

ਏਨੇ ਸਾਰੇ ਛੁੱਲ ਮੇਰੀ ਝੇਲੀ ਪਰਮਾਤਮਾ।
ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀਆਤਮਾ।
ਇੱਕ ਇੱਕ ਛੁੱਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੰਡ ਦੇਵਾਂ ਸਭ ਨੂੰ,
ਪਰਤੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਤਮਾ।

*

ਕੂਕ ਰਹੀ ਹੈ ਡਾਲੀ ਡਾਲੀ।
ਦੱਸੋ ਕੌਣ ਕੂਰੂ ਰਖਵਾਲੀ ?
ਹੱਥ 'ਚ ਆਗੀ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰਦਾ,
ਵੈਰੀ ਹੋਇਆ ਬਾਗ ਦਾ ਮਾਲੀ।

ਤਿਤਲੀ ਵੇਖੋ ਚੁਮ ਰਹੀ ਛੁੱਲ ਸੂਰੇ ਸੂਰੇ ।
ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੈ ਘੁੰਮਦੀ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ ।
ਤੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈ, ਧਰਤੀ ਦੀ ਪਰੀਏ,
ਬੈਠ ਕਦੇ ਤੂੰ ਆਣ ਕੇ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਜੂਹੇ ।

*

ਬਾਪੂ ਹੈ ਬੇਚੈਨ, ਰੂਹ ਤੇ ਗੱਡੇ ਜਿੰਨਾ ਭਾਰ ਹੈ ।
ਸੁੱਕੀ ਰੋਟੀ ਉੱਤੇ ਗੰਢਾ, ਅੰਬ ਦਾ ਅਚਾਰ ਹੈ ।
ਸਾਡੇ ਬੀਜੇ ਦਾਣੇ ਲੋਕੀਂ ਵੇਚ ਵੇਚ ਰੱਜ ਗਏ,
ਕੱਲ੍ਹੇ ਵੀ ਲਾਚਾਰ ਬਾਪੂ, ਅੱਜ ਵੀ ਲਾਚਾਰ ਹੈ ।

*

ਆਉ ਧਰਤੀ ਵਾਲਿਓ! ਰਲ ਕਰੀਏ ਅਰਦਾਸ ।
ਕਸ਼ਟ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਹਰ ਥਾਂ ਹੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ।
ਚਿੰਤਾ ਚਿੜਾ ਸਮਾਨ ਜੋ, ਤੁਰ ਜਾਏ ਦੂਰ ਪਰੇ,
ਰਹੇ ਅਧੂਰੀ ਕਦੇ ਨਾ, ਪਿਰ ਮਿਲਣੇ ਦੀ ਆਸ ।

ਚਿੱਟੇ ਵਾਲੇ ਉਮਰ ਦੀ ਪੂੰਜੀ, ਕਾਲੇ ਝਟਪਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੱਭੀਆਂ ਪਰ ਨਾ ਮਿਲੀਆਂ, ਵੰਡਦੇ ਜੋ, ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।
ਦੌਲਤ ਲੱਭਦੇ ਲੱਭਦੇ ਆਪਾਂ, ਕਿਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਾਰ ਲਏ ਨੇ,
ਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜ ਨਾ ਬਹੀਏ, ਉਹ ਵੀ ਦੂਰ ਖਲੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ।

*

ਅਗਨੀ ਰਥ ਅਸਵਾਰ ਮੁਸਾਫਰ, ਵਾਹ ਸੂਰਜਾ ਵਾਹ !
ਨੂਰ ਮਿਟਾਵਣ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਏਂ, ਸਾਫ਼ ਦਿਖਾਵੇਂ ਰਾਹ ।
ਹਰ ਪੱਤਾ ਹੈ ਚਾਨਣ ਚਾਨਣ, ਨੂਰ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ,
ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਅਜੇ ਕਿਉਂ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਗੁਮਰਾਹ ।

*

ਮੇਰੇ ਹੀਰਿਓ, ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੋ ! ਉੱਚੀ ਹੋਵੇ ਸ਼ਾਨ !
ਸਦਾ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣਾ, ਇਕ ਜਿੰਦ, ਇਕ ਜਾਨ ।
ਜੀਵੇ ਪੱਟਾਂ ਵਿਚ ਭੰਗੜਾ, ਸਿਆਲਕੋਟੀ ਸੱਦ,
ਪੁੱਤ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚੋ, ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦਾ ਮਾਣ ।

ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਛੁੱਲ ਦੀ ਜੂਨ ਪਏ ।
ਕਿੰਨੇ ਹਾਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਅੱਜ ਕਬਰਾਂ ਹੇਠ ਪਏ ।
ਦੇਂਦੇ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ, ਓਹੀ ਅਕਸਰ ਜੀਂਦੇ,
ਦੇਵੇ ਵਕਤ ਸਲਾਮੀ ਜਿਹੜੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਗਏ ।

*

ਸੁਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੰਗੀਤ ਦਾ, ਸਚਿੰਚ ਸੀ ਅਵਤਾਰ ।
ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਸਾਰੰਗੀਆਂ, ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਬੇਤਾਰ ।
ਰੂਹ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਛੇੜਦਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝੋਂ ਕੌਣ,
ਜਾ ਕੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ, ਸਾਜ਼ ਵਜਾਵਣਹਾਰ ।

*

ਆਟਾ ਦਾਲ ਵੰਡਦੇ ਜੀ, ਵੋਟਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ ।
ਵੇਖ ਲਉ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਭਰਮਾ ਗਏ ।
ਦੇਸ ਗਹਿਣੇ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ,
ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਬੇਜੁਬਾਨ ਸਮਝਾ ਗਏ ।

ਲੋਕੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਗਹਿਣਾ ।
ਕੋਹੜ ਕਦੋਂ ਇਹ ਮਗਰੋਂ ਲਹਿਣਾ ।
ਰੱਜਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਸੁਗਲ ਮੁਗਲ ਹੈ,
ਲਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਏ ਕੁਲਹਿਣਾ ।

*

ਮਾਘ ਮਹੀਨਾ ਕਿਣ ਮਿਣ ਕਣੀਆਂ ।
ਕੰਬਦੀ ਜਾਨ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਣੀਆਂ ।
ਸਿਰੀਂ ਡਤਰੀਆਂ ਏਨੀ ਠੰਢ ਵਿਚ,
ਕਿੱਧਰ ਚੱਲੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਜਣੀਆਂ ।

*

ਬਾਬਲ ਤੁਰਿਆ, ਮਮਤਾ ਮੋਈ ।
ਰੱਬਾ ਦੱਸ ਇਹ ਗੱਲ ਕੀਹ ਹੋਈ ।
ਪਰਤੀ ਖੋਹੀ, ਅੰਬਰ ਖੋਹਿਆ,
ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਜੁਲਮ ਨਾ ਕੋਈ ।

ਕੁਰਸੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ।
ਜ਼ਲਮ ਵੀ ਕਰੋ ਪਰ ਚੁਪ ਚਾਪ ਰਹਿੰਦੀ ਏ ।
ਆਖਦੀ ਹੈ ਗਾਉ ਜੀ, ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਨੂੰ,
ਰੱਖਦੀ ਗੁਲਾਮ ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਡਹਿੰਦੀ ਏ ।

*

ਤਾਕਤਵਾਰ ਦੇ ਬਹਿਣ ਦਵਾਰ ।
ਸੂਰਜਮੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ।
ਪੈਸਾ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਸਾ,
ਖੜਕੇ ਹਰ ਪਲ ਇੱਕੋ ਤਾਰ ।

*

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ! ਕਿੱਦਾਂ ਗਿਣਾਂ ਦੱਸ ਤੇਰੀਆਂ ਇਹ ਰਹਿਮਤਾਂ ।
ਮੇਰੀ ਨਿੱਕੀ ਝੋਲ ਦੇਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਇਹ ਨੇਹਮਤਾਂ ।
ਮੈਂ ਨਾ-ਸ਼ੁਕਰਾ ਰੱਜਦਾ ਨਾ, ਮੰਗੀ ਜਾਵਾਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ,
ਤਾਹੀਂ ਮੇਰੇ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ, ਜ਼ਹਿਮਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ਹਿਮਤਾਂ ।

ਮੇਰਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੋਈ ।
ਮੇਰੀ ਵੈਰਨ ਹਉਮੈ ਹੋਈ ।
ਇਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਨਾ,
ਤਾਹਿੰ ਕਿਧਰੇ ਮਿਲੇ ਨਾ ਢੋਈ ।

*

ਚਾਰ ਵਰਣ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮੰਦਰ ।
ਵੇਖੋ, ਛਾਕੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ।
ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਪੂਜੀ,
ਏਹੀ ਸਬਕ ਦੇਵੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ।

*

ਰੁੱਖ ਵੀ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਣ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ।
ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਹੈ ਲੁਕਿਆ ਏਸ ਕਹਾਣੀ ਅੰਦਰ ।
ਆਪਣੇ ਮਨ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਆਪਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਤੱਕੀਏ,
ਤੰਦ ਸਬੂਤੀ ਲੱਭੀਏ ਉਲੜੀ ਤਾਣੀ ਅੰਦਰ ।

ਊਲਟ ਜਮਾਨੇ ਆ ਗਏ ਵੀਰੋ ! ਕਮਲੇ ਬਣੇ ਸਿਆਣੇ ।
ਖੁਦ ਤੋਂ ਢੂਰ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੋਠੀ ਵਿਚਲੇ ਦਾਣੇ ।
ਨਹੁੰ ਤੋਂ ਮਾਸ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦਾ ਬਣੀ ਕਹਾਵਤ ਐਵੇਂ,
ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ਬੂ, ਪਰ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਜਾਣੇ ।

*

ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਭੁਲੇਖਾ ਸਾਨੂੰ ‘ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ ਹੈ’ ।
ਸੌਂ ਵਿਚੋਂ ਨੱਬੇ ਦੀ, ਕੁਝ੍ਕੀ ਵਿਚ ਜਾਨ ਹੈ ।
ਲੋਕ-ਰਾਜ ਵਾਲੀ ਬੀਨ ਵੱਜਦੀ ਹੈ ਬੇਸੁਰੀ,
ਪੈਸਾ ਹੀ ਵਜ਼ਤਗੀ ਦਾ ਦੀਨ ਤੇ ਈਮਾਨ ਹੈ ।

*

ਖੜਸੁੱਕ ਬਿਰਖ ਉਦਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।
ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।
ਇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦੁੱਖੜਾ,
ਸੋਚੋ, ਕਿਉਂ ਬਿਨ ਸਵਾਸ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ।

ਸੱਪ ਤੇ ਨਿਉਲਾ ਵੇਖੋ, ਜਾਪਦੇ ਨੇ ਲੜਦੇ।
ਵੇਖ ਲਉ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ।
ਸਾਡੇ ਦੌਵੇਂ ਵੈਰੀ, ਚਿੱਤੋਂ ਡੰਗ ਨਹੀਉਂ ਛੱਡਦੇ,
ਵਾਰੋ ਵਾਰੋ ਕਾਟੋ ਵਾਂਗੂਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ।

*

ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।
ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਈ ਜੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਹੈ।
ਏਸ ਦਾ ਪਿਆਲ ਕਰੂੰ ਕੌਣ ਹੁਣ ਮਾਲਕੇ!
ਧਰਤੀ, ਜ਼ਬਾਨ, ਤੁਸੀਂ ਜਣਨੀ ਵਿਸਾਰੀ ਹੈ।

*

ਚੱਲ ਪੰਛੀਆ! ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ।
ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਚੜ੍ਹੋ ਸ਼ਿਕਾਰੀ।
ਗਜ ਘਰਾਣੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਣਾ,
ਆਨਾ ਜਾਵੇ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ।

ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀਏ ! ਤੂੰ ਏਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇ ।
ਸਾਹਾਂ ਚ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗ ਸੋਹਣਾ ਭਰ ਦੇ ।
ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਜਿੰਦਗੀ ਉਦਾਸ ਤੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ,
ਉੱਥੇ ਉੱਥੇ ਬੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦੇ ।

★

ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਾ ਤੂੰ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਹਿਣ ਦੇ ।
ਮਨ ਉਤੇ ਭਾਰ ਬੀਬਾ ! ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿਣ ਦੇ ।
ਜਿੰਦਗੀ ਉਦਾਸ ਗੀਤ, ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਆਗਈ,
ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਹਾਲ ਉਤੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣ ਦੇ ।

★

ਸੁਣ ਲਉ ਲੋਕੋ ! ਅਜਬ ਕਹਾਣੀ ।
ਪਿਛੇ ਅੱਗ ਤੇ ਅੱਗ ਪਾਣੀ ।
ਨਾਲ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਡਾਂਗੋ-ਡਾਂਗੀ,
ਪੱਲੇ ਤੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਣੀ ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਹ ਹੈ ?
ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਡਰਦਾ ਹਰ ਇਕ ਜੀਅ ਹੈ।
ਮਨ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਵੇਖਾਂ ?
ਆਸਲੀ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲ ਇਹ ਹੀ ਹੈ।

*

ਝੁੱਲ ਓਏ ਤਿਰੰਗਿਆ ! ਤੂੰ ਝੁੱਲ ਓਏ ਤਿਰੰਗਿਆ !
ਆਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਖੂਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੂੰ ਮੰਗਿਆ।
ਪੁੱਛ ਕਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਿਆਂ ਤਾਜਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਤੂੰ,
ਕਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ ਬਦਲੇ ਹੈ, ਸੂਲੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੰਗਿਆ।

*

ਧੁੱਪਾਂ ਦਾ ਉਦਾਸ ਰੰਗ ਸ਼ਾਮ-ਰੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਪਰ ਜੀਅ ਦੁਪਹਿਰੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਖੂਨ ਚੋ ਗਿਆ।
ਰਾਤ ਦੇ ਉਨੀਂਦਰੋਂ ਨੇ ਜਾਨ ਸੂਲੀ ਟੰਗ'ਤੀ,
ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਮੇਲ ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅੱਗ ਦੇ ਅਨਾਰ ਨਾ ਚਲਾਇਆ ਕਰੋ ਦੋਸਤੋ !
ਜਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਜਸ਼ਨ, ਮਨਾਇਆ ਕਰੋ ਦੋਸਤੋ !
ਆਪਣੀ ਹੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਸੜੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਐਸੇ ਨਾਮੁਰਾਦ ਨਾ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰੋ ਦੋਸਤੋ !

*

ਧੁੰਦ ਵਿਚ ਮੈਥਾਂ ਮੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ।
ਤੁਰਨਾ ਸੀ ਤੇਗ ਉੱਤੇ, ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਜਾਨ ਸੀ।
ਜਿੱਤਣਾ ਯਕੀਨੀ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਏਸ ਪੰਧ ਨੂੰ,
ਫੜੇ ਰਹਿ ਗਏ ਤੀਰ, ਪਰ ਟੁੱਟ ਗਈ ਕਮਾਨ ਸੀ।

*

ਸੁੱਚੀਆਂ ਮੁੱਹੱਬਤਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਨਹੀਂ।
ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਈ-ਨੱਕੇ ਜਿੰਨੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ।
ਧਰਤੀ, ਜ਼ਬਾਨ, ਤੀਜੀ ਮਾਂ-ਰਾਣੀ ਦੋਸਤੋ !
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਠੰਢੀ ਮਿੱਠੀ ਛਾਂ ਨਹੀਂ।

ਧਰਤੀ-ਮਾਂ ਤੋਂ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਉਪਾਰੇ ।
ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਅੰਬਰ ਵਿਚਲੇ ਤਾਰੇ ।
ਵਗਦੀ ਪੌਣ ਦਾ ਰੁਮਕਾ ਮੇਰੀ ਧੜਕਣ ਬਣਦਾ,
ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਨਾਂ, ਹੁਣ ਵੀ ਨਕਸ਼ ਗੁਆਚੇ ਸਾਰੇ ।

*

ਛਿਲੜ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਤਕਦੀਰਾਂ ।
ਹਿਮਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤਦਬੀਰਾਂ ।
ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦੈ ਤੁਖਤ ਹਜ਼ਾਰਿਊਂ,
ਅੱਗੇ ਲੱਖ ਉਡੀਕਣ ਹੀਰਾਂ ।

*

ਛੁੱਲਾਂ 'ਚ ਸੁਗੰਧ ਵਾਂਗ੍ਰੀ ਤੁਰੀ ਚੱਲੋ ਨਾਲ ਨਾਲ ।
ਦਿਲ ਦੀ ਅੰਗੀਠੀ ਨਿੱਘੀ ਰੱਖੋ, ਖੂਬ ਬਾਲੁ ਬਾਲੁ ।
ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕਰੀ ਰੱਖਿਓ,
ਨੀਦਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਜੀ, ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਟਾਲ ਟਾਲ ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੀਂ ਵਰਗੇ ਬੀਬਾ ! ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਨਹਿਰ ਹੈ ।
ਤੇਰੇ ਤਾਂ ਨਸੀਬਾਂ 'ਚ ਸਿਉਂਕ ਲੱਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ।
ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਹੈ ।
ਧਰਤੀ ਪਲੀਤ ਹੋਈ, ਹਵਾ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ ।

*

ਉੱਡਣ ਭਾਤਰ ਤਿਤਲੀ ਤੋਂ ਲੈ ਫੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜਾਨ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਟੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।
ਖੂਬਾਂ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਆਹ ਦਿਨ ਆਏ,
ਸ਼ਾਇਰੀ ਭਾਤਰ ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰੇ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

*

ਉੱਚੀਆਂ ਸੀ ਜੋ ਸਬਜ਼ ਖਜੂਰਾਂ ਪੱਤਰ ਹੋ ਗਏ ਕਾਲੇ ।
ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੀੜੇ ਵਾਂਗੂੰ ਖਾ ਗਏ, ਰਾਣੀ ਖਾਂ ਦੇ ਸਾਲੇ ।
ਵਤਨ ਮੇਰੇ ਦੇ ਰਾਹਬਰ ਕੋਲੋਂ, ਰੱਬਾ ! ਵਤਨ ਬਚਾਈਂ,
ਵੇਚਣ ਨੂੰ ਇਹ ਫਿਰਦੇ ਸਾਰਾ, ਸਣ ਕੁੰਜੀਆਂ, ਸਣ ਤਾਲੇ ।

ਬੀਤ ਗਈ ਹੈ ਰਾਤ ਭਾਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਸਵੇਰੇ ਹੈ।
ਮਨ ਵਿਚ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲਖਾਂ ਤੇ ਨੁਹੈ।
ਸੁਪਨੇ ਹਕੀਕਤਾਂ 'ਚ ਕਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਛਾਸਲਾ,
ਹੱਕ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ 'ਚ ਅਜੇ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਹੈ।

*

ਧੁਪਾਂ ਵੀ ਉਦਾਸ ਏਥੇ ਛਾਵਾਂ ਵੀ ਉਦਾਸ ਨੇ।
ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਬੰਦੇ ਖਾਸ ਨੇ।
ਤੇਰੇ ਘਰ ਨਿੱਤ ਤਾਹੀਓਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਬਗਾਵਤਾਂ,
ਘੜਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਤੂੰ, ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨੇ।

*

ਏਸ ਆਸ ਤੇ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਹੋ ਗਏ ਬੱਗੇ।
ਤੇਰੇ ਹਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭੈਣੇ! ਮੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗੇ।
ਜੀਵੇਂ ਤਲੀਆਂ 'ਚ ਗਿੱਧਾ, ਮੌਲੇ ਤੇਰਾ ਸੰਸਾਰ,
ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਲ ਦਾ ਵਿਹੜਾ, ਮਿਲੇ ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਅੱਗੇ।

ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਵੇਖ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ।
ਪੜ੍ਹਦੇ ਪਰਿਦੇ ਜਿਵੇਂ 'ਕੱਲੇ 'ਕੱਲੇ ਪੱਤ ਨੂੰ,
ਬੰਦਿਆ !ਤੂੰ ਸੁੱਤਾ ਕਾਹਨੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਨੇ ਤਾਣੀਆਂ ।

*

ਜਿਵੇਂ ਛੁੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪਵੇ, ਮੌਤੀ ਤੁਪਕੇ ਤਰੇਲ ।
ਇਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਵੀਂ ਤੇਲ ।
ਭਾਵੇਂ ਧਰਤੀ ਆਕਾਸ਼ ਅੱਜ ਤੀਕ ਨਹੀਉਂ ਮਿਲੇ,
ਅਜੇ ਚਿੱਤ 'ਚ ਉਡੀਕ, ਕਦੇ ਹੋਊ ਸਾਡਾ ਮੇਲ ।

*

ਕਿੱਥੇ ਕੀਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਚੋਗ ਬਲਿਹਾਰੀਆ !
ਜਾਵਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਤੇਰੇ ਮਦਨ ਮੁਰਾਰੀਆ !
ਪੱਥਰਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲਈ ਅੰਬਰੀ,
ਦਾਣਾ-ਪਾਣੀ, ਰਸ-ਕਸ ਰੱਖੇ ਬਨਵਾਰੀਆ !

ਮੋਹ, ਮਮਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤ ਮਾਂ ਹੈ।
ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ।
ਧਰਤੀ ਜੇਡੀ ਬੁੱਕਲ ਵਾਲੀ,
ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਾ ਰੱਖਦੀ ਥਾਂ ਹੈ।

★

ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਯਾਰ ਤਾਂ ਸੰਘਰੀ ਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ।
ਹੱਕ ਸੀ ਪੁਰਾਣਾ ਐਵੇਂ ਦਿਲ ਮੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ।
ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਨਕਾਰ ਕਦੇ ਹੋਏਗਾ,
ਵੇਖ ਤੂੰ, ਮਾਸੂਮ ਦਿਲ ਸੂਲੀ ਟੰਗ ਹੋ ਗਿਆ।

★

ਤੇਰੀ ਪਰਵਾਨ ਬੀਬਾ! ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਹੈ।
ਉੱਝ ਏਥੇ ਸੱਚ ਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ।
ਕੂੜ ਵਾਲੇ ਹੱਟ ਉੱਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੈ,
ਹੱਕ, ਇਨਸਾਫ਼, ਸੱਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਬੇਹਾਲ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਲੋਕੀਂ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ, ਵੇਖਿਆ ਕਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।
ਮੇਰਾ ਉੱਤਰ ਜਿੰਦਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਜਗਹ ਹੁੰਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ।
ਅੰਤ ਤੀਕਰਾ ਆਸ ਦੀ ਤੰਦ ਜੋੜਦੀ ਤੇ ਤੋੜਦੀ,
ਓਸ ਵੇਲੇ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਦੋਸਤੋ! ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।

*

ਕੁਦਰਤ ਰਹਿਮਤ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਝੋਲ ਛੁੱਲਾਂ ਸੰਗ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਪੱਤਝੜ ਵਕਤ ਉਦਾਸ ਨਾਹੋਵੀਂ,
ਰੁੱਤ ਇਕਰਾਰ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

*

ਗਲ ਵਿਚ ਚੁੰਨੀ, ਫਾਹੀ ਬਣੀ ਮੁਟਿਆਰ ਦੇ।
ਘਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਥੋੜ੍ਹੀ, ਬੱਲੇ ਆਗਈ ਭਾਰ ਦੇ।
ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਜੋਗੀ, ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮੋਈ,
ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਰੋਂਦੇ ਹੋਏ, ਪੰਨੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ।

ਮੇਰੀ ਹੈ ਸਲਾਮ ਸੂਹੀ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ।
ਸੂਰਜੇ ਦੀ ਟਿੱਕੀ ਵੇਖ ਫੈਲ ਗਈ ਚੁਫੇਰ ਨੂੰ ।
ਆਓ ! ਏਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀਏ ਸੰਵਾਰੀਏ,
ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕਾਬੀਏ ਆਪਾਂ ਮਨਾਂ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰ ਨੂੰ ।

*

ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਵਸ ਮੁਬਾਰਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜੇ ਦੁੱਖੜੇ ਮੁੱਕਣ ।
ਜਗੇ ਬਨੇਰਾ, ਚੜ੍ਹੇ ਸਵੇਰਾ, ਨੇਰੇ ਤੰਬੂ ਚੁੱਕਣ ।
ਧਰਮੀ ਪੁੱਤਰ ਸਿਰ ਜੋੜਨ ਤੇ ਜਬਰ-ਖਿਲਾਫ਼ ਦਹਾੜਨ,
ਮਿਥਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲੋਕ-ਮੁਕਤੀਆਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਉੱਕਣ ।

*

ਪੋਹੂੰਵਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਜਾਇਆ ।
ਜ਼ੋਰ ਜੂਲਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਨੇ, ਸਿਦਕੀ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ।
ਅੱਜ ਦਾ ਦਿਵਸ ਮੁਬਾਰਕ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਦਕੇ,
ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਕੇ ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਹ ਖੰਡਾ ਖੜਕਾਇਆ ।

ਕਿੰਨੀਆਂ ਉਗਾਈਆਂ ਅਸੀਂ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਦੀਆਂ ।
ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕਰੀ ਜਾਈਏ, ਨਿੱਤ ਬਰਬਾਦੀਆਂ ।
ਝਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਗਰਜ਼ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹਾਂ,
ਕੁਖ ਵਿਚ ਮਾਰੀ ਜਾਈਏ, ਸੁਰ-ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀਆਂ ।

*

ਮੌਰ ਦਿਆਂ ਥੰਭਾਂ ਵਿਚ ਪੀਂਘਾਂ ਸੱਤ ਰੰਗੀਆਂ ।
ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਵੇਖੋ ਅੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗੀਆਂ ।
ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਕੋਲੋਂ ਆਪਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ,
ਨਿੱਤ ਹੀ ਲੜਾਈਆਂ ਬੀਬਾ ! ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚੰਗੀਆਂ ।

*

ਭਗਤੀ ਹੈ ਸੇਵਾ ਦੱਸੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਲਾਰਿਆ ।
ਐਧਿਆਂ ਅਧੂਰਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨਾ ਪਿਆਰਿਆ ।
ਪਿੰਗਲੇ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਚੜਾਵੇਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ,
ਆਸ ਧਰਵਾਸ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸਰਘੀ ਦੇ ਤਾਰਿਆ !

ਅੰਬਰੋਂ ਪਰਿਦੇ ਜਦੋਂ ਆਲੁਣੇ 'ਚ ਆਉਣਗੇ ।
ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਆਕੇ ਬੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣਗੇ ।
ਆਦਮੀ ਦੀ ਜਾਤ ਕਦੇ ਦਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ,
ਇਹਦੇ ਘਰ ਜਾਏ ਕੋਈ ਚੰਦ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਉਣਗੇ ।

★

ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ।
ਅੱਜ ਸ਼ਸਤਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੋ ਗਈ ਅਪਰਮਪਾਰੀ ।
ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਵਿਚ ਹਨੂਰੇ,
ਆਣ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਾਓ ਮੁੜ ਕੇ ਕਲਗੀਧਾਰੀ ।

★

ਸੰਤ ਸੂਰਮਾ, ਧਾਰ ਉਦਾਸੀ ਰਣਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ।
ਕਾਲਖ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਜਿਸ ਨੇ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ।
ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਸੂਰਜ, ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਸੰਗ ਭਿੜਿਆ,
ਫੌਲਾਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਕੱਚੇ ਘਰ ਦਾ ਜਾਇਆ ।

ਸੁਦਰ ਸ਼ਯਾਮ ਸੋਹਣਾ, ਬੰਸਰੀ ਵਜਾ ਗਿਆ।
ਹੀਰ ਦੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿੰਦ, ਰਾਂਝਾ ਭਰਮਾ ਗਿਆ।
ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ, ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ? ਦੱਸ ਵੇਤੂ ਜੋਗੀਆ!
ਸੁਦਰਾਂ ਦੇ ਚਿਤ ਨੂੰ ਚਿਤਬਣੀ ਜਹੀ ਲਾ ਗਿਆ।

*

ਕਿਹੜਾ, ਕਿੱਥੇ, ਕੌਣ ਖਲੋਤਾ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਵਕਤੀ।
ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੁਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਬਾਈ ਅਸਲ ਮਾਲਵਾ ਸਾਡਾ, ਜੱਸੀ ਸੁਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ,
ਸ਼ਿਦਾ ਤੇ ਹਰਭਜਨ ਪਿਆਰਾ ਪਾਰਸ ਭੰਵਰਾ ਸ਼ਕਤੀ।

*

ਮੇਰੇ ਹਾਣੀ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਰੁੱਖ ਮੁਰਝਾ ਗਏ।
ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਝੂਟੇ ਨੇ ਸਿਉਂਕ ਵਾਂਗੂ ਖਾ ਗਏ।
ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਹੁਣ ਚੋਰ ਭਾਈਵਾਲ ਨੇ,
ਵੇਖ ਲਉ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਕੈਸੇ ਦਿਨ ਆ ਗਏ।

ਐਜ ਦਾ ਦਿਵਸ ਮੁਬਾਰਕ ! ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾਇਆ ।
ਪਵਨ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਧਰਤ ਸੰਵਾਰਨ ਆਇਆ ।
ਕਰਮਭੂਮ ਦਾ ਅਣਥੱਕ ਯੋਧਾ, ਕਿਸ ਮਿਟੀ ਦਾ ਬਣਿਆ,
ਸੰਤ ਬੜੇ ਬਲਬੀਰ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ, ਵੇਖ ਜਗਤ ਦੀ ਮਾਇਆ ।

*

ਜਿੰਦਗੀ ਲੈਂਦੀ ਏਕੈਸਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ।
ਕਰ ਕਮਲ ਬਿਨ ਵੇਖ ਲਉ ਮਾਸੂਮ ਜਾਨ ।
ਕੈਨਵਸ 'ਤੇ ਰੰਗ ਭਰਦੀ ਹੈ ਨਿਰੰਤਰ,
ਤੀਸਰਾ ਨੇਤਰ ਜਗਾਵੇ, ਇਹ ਜਹਾਨ ।

*

ਕਿੱਥੇ ਤੁਰ ਗਈਆਂ ਯਾਰੋ ! ਸੂਰਤਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ।
ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਤੋੜ ਗਈਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ।
ਐਖਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਤਿਆਂ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਨੀਰ ਹੈ,
ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਹੁਸੀਨ ਝੂਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ।

ਮੱਥੇ ਤੇਰਾ ਟਿੱਕਾ, ਨੱਕ ਤਿੱਖਾ ਤਲਵਾਰ ਹੈ।
ਲੌਂਗ ਲਿਸ਼ਕੋਰੇ, ਡਾਢਾ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਖੁਮਾਰ ਹੈ।
ਜੋਬਨੇ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ, ਸਰੂਰ ਨੂਰ ਹੋ ਗਿਆ,
ਦਿਲ ਉੱਤੇ ਦੱਸ ਫਿਰ ਹੁਣ ਕਾਹਦਾ ਭਾਰ ਹੈ।

*

ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਤੇ ਆਲਮ ਮਿਲ ਗਏ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ।
ਸੁਰ ਸਹਿਜਾਦੇ, ਧਰਮੀ-ਪੁੱਤਰ ਮਿਲੇ ਸੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ।
ਪੁੱਛਿਆ ਯਮਲੇ, ਦੱਸ ਲੋਹਾਰਾ, ਸਿਆਲਕੋਟ ਦਾ ਕਿੱਸਾ,
ਆਲਮ ਅੱਗੋਂ ਹੱਸ ਕਿਹਾ, ਹੁਣ ਲਾਹ ਦੇ ਦਿਲ ਤੋਂ ਭਾਰ।

*

ਆ ਕਦੇ ਇਸ ਜਿੰਦਰੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਲਈਏ।
ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਅਗਥ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣ ਲਈਏ।
ਚੁਪ ਵਾਲੇ ਕਵਚ ਨੂੰ ਤੂੰ ਲਾਹ ਨੀ ਜਿੰਦੇ!
ਧਰਤ ਉੱਪਰ ਲੇਟ, ਅੰਬਰ ਤਾਣ ਲਈਏ!

ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਕੁਝ ਪਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।
ਛੁੱਲ ਨਾ ਰਹੁ, ਹਣ ਤੂੰ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।
ਮਹਿਕ ਦੇ ਦੇ, ਜਿੰਦਗੀ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰ ਦੇਹ,
ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੇਟ ਤੇ ਗੁਲਬੰਦ ਹੋ ਜਾਹ ।

*

ਵੇਖ ਪਹਾੜੋਂ ਛੁੱਟਿਆ ਚਸ਼ਮਾ ਨੱਚਦਾ ਫਿਰਦਾ ਨੀਰ ।
ਧਰਤੀ-ਮਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮੁੜਿਆ, ਛੁੱਲ, ਕਲੀਆਂ ਦਾ ਵੀਰ ।
ਆ ਜਾ ਇਸ ਦੀ ਕਲਵਲ ਕੋਲੋਂ ਰਾਗ ਇਲਾਹੀ ਸੁਣੀਏ,
ਤਪਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਚੈਨ ਮਿਲੇਗਾ, ਡਾਢਾ ਦਿਲ ਦਿਲਗੀਰ ।

*

ਖਿੜਨ ਮਗਾਰੋਂ ਮਹਿਕ ਵੰਡੀਂ ਜਿੰਦਗੀ !
ਕੰਡੇ ਦੀ ਵੀ ਤੇਰੇ ਜਿੰਨੀ ਬੰਦਗੀ ।
ਸਮਝ ਲੈ ਤੂੰ, ਜਾਣ ਲੈ ਇਸ ਭੇਦ ਨੂੰ,
ਸਾਧਨਾ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦਿਲ-ਲਗੀ ।

ਚੁਪ ਕਿਉਂ ਹੈਂ ਮਨ ਦੇ ਮੋਰਾ !
ਦਰਦ ਛੁਪਾਵੇਂ ਦਿਲ ਦਿਆ ਚੋਰਾ !
ਤੇਰੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਬਰ,
ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦੈਂ ਝੋਰਾ ।

*

ਊੱਡ ਊੱਡ ਚਿੜੀਏ ਨੀ, ਤੂੰ ਬਹਿ ਫੁਲ ਵਾੜੀ ।
ਕਿਸ ਜਾਲਮ ਮਾਲੀ ਨੇ, ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਤਾੜੀ ।
ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਵਰਜੇ,
ਪਰਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰੇ ਇਹਦੀ ਆਦਤ ਮਾੜੀ ।

*

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਰ ਇਕ ਮਾਂ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਸ ਮਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ ।
ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਉਂ ਹਰ ਇਕ ਬੋਹੜ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਂ ਹੀ ਛਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ ।
ਚੁਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਭਰ ਵਗਦੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਾਂਗ ਨਿੰਤਰ ਵਹਿੰਦੀ,
ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਘੁੱਟ, ਨਾਂਹ ਵੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੂਹੇ ਧੀ ਕਰਦੀ ਅਰਦਾਸ ।
ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕੁੜ ਨਿਖੁੱਟੇ, ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਹ ਆਸ ।
ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਣ ਧਰਤ ਦੇ ਜਾਏ, ਇੱਜਤ ਪੱਤ ਦੇ ਰਖੇ,
ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ ਧਰਤੀ, ਮਹਿਕਾਂ ਭਰਨ ਸਵਾਸ ।

★

ਕਦ ਖੋਲ੍ਹੇਂਗਾ ਹੋਠਾਂ ਉੱਤੋਂ ਚੁਪ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ।
ਬਾਲ ਚਿਰਾਗ ਹਨੇਰ ਮੇਟ ਦੇ, ਮਨ ਦੇ ਮੰਦਰੇ ।
ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰਘ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਭਟਕ ਨਾ ਐਵੇਂ,
ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਛੁਪਿਐ, ਭਾਈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰੇ ।

★

ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ।
ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਪਛਾਣੇ, ਨਾਇਕ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ।
ਢੁਲਾ, ਬੁਲ੍ਹਾ, ਭਗਤ, ਸਰਾਭਾ, ਮਾਵਾਂ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਜੰਮਣ,
ਵਕਤ ਉਸਾਰੇ, ਪਰਖੇ ਆਪੇ, ਦੇਵੇ ਬਾਂਕੀ ਤੋਰ ।

ਨੀਂਦਰ ਵਰਗੇ ਖੂਾਬ ਵੀਰਨੋ ! ਜਾਗਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪ ਉਸਾਰੋ ।
ਬੈਗਮਪੁਰ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾ ਕੇ, ਆਪਣਾ ਅੱਗਾ ਆਪ ਸਵਾਰੋ ।
ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆਵਣ ਦਾ ਹੋਕਾ, ਹੋਰ ਸੁਣੋਗੇ ਕਦ ਕੁ ਤੀਕਰ,
ਅੰਧੀ ਰਘਤ ਗਫਲਤ ਛੱਡੇ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਤਰੌਂਕਾ ਮਾਰੋ ।

*

ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਮਾਲ ਸਾਡਾ ਬਾਪੂ ਜੀ ਕਮਾਲ ।
ਜਿੱਤਣਾ ਬਣਾਇਆ ਜੀਹਨੇ ਮੁੱਛ ਦਾ ਸਵਾਲ ।
ਬਣਿਆ ਫੰਗੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੇਤੂ,
ਸੌਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਮਾਣੇ ਹਾੜ੍ਹ ਤੇ ਸਿਆਲ ।

*

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਤੂੰ ਰੁੱਸਿਆ ਸੱਜਣਾ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਛੱਡੀਆਂ ।
ਦਿਨ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਲੰਮ-ਸੁ-ਲੰਮੇ, ਰਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ।
ਕੱਲਿਆਂ ਦੀ ਦੱਸ ਕਾਹਦੀ ਜਿੰਦਗੀ, ਪੁੱਛਦੇ ਚੰਨ ਤੋਂ ਰਾਤੇ,
ਨਿੱਤ ਦਸਤਕ ਨੂੰ ਪਿਆ ਉਡੀਕਾਂ, ਨਜ਼ਰਾਂ ਬੂਹੇ ਗੱਡੀਆਂ ।

ਜੁਗ ਜੁਗ ਜੀਣ ਧਰਤ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ।
ਮੰਗਦੀਆਂ ਸੁਖ ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ।
ਬੰਦਾ ਜੀਵੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ,
ਬਿਨ ਜਣਨੀ ਤੋਂ ਆਪਾਂ ਕੀਹ ਆਂ ।

★

ਆਹ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਲਾਲ ਜਿਹਾ ਹੈ ।
ਕੋਮਲ ਬਾਲ ਗੋਪਾਲ ਜਿਹਾ ਹੈ ।
ਹੋਠ ਜਿਵੇਂ ਮੁਠਿਆਰ ਕਿਸੇ ਦੇ,
ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਰਖ ਸਵਾਲ ਜਿਹਾ ਹੈ ।

★

ਖਿੜਨਾ ਜੇ ਚਾਹੋ ਦੋਸਤੋ ! ਸੱਜਰੇ ਗੁਲਾਬ ਵਾਂਗ ।
ਕੰਡੇ ਚੁਫੇਰ ਰਹਿਣਗੇ, ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ।
ਮੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਉਪਾਅ,
ਮਸਤੀ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਝੂਮਦੇ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਖੂਬ ਵਾਂਗ ।

ਨਿੱਕੜੀ ਸੂਈ, ਵੱਟਵਾਂ ਧਾਰਾ, ਰੀਝਾਂ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ।
ਇਕ ਇਕ ਤੋਪਾ ਸੁਪਨੇ, ਰੀਝਾਂ, ਜੜਦੀ ਸੁਪਨ-ਉਡਾਰੀ ।
ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਕੋਲੋਂ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਭੈਣਾਂ ਪੁੱਛਣ,
ਰੁਖ ਨੂੰ ਆਰੀ ਫੇਰਨ ਮਗਰੋਂ, ਕਿਉਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਵਾਰੀ ।

*

ਵੇਖ ਲੈ ਤੇ ਮਾਣ ਲੈ ਤੂੰ, ਸੁਰਖ ਪੱਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਸਾਲ ਭਰ ਤੋਂ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਇਤਜ਼ਾਰ ।
ਬਿਰਖ-ਬੂਟੇ ਧਰਤ-ਮਾਂ ਦਾ ਰਾਂਗਲਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨੇ,
ਏਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਕਿੱਦਾਂ ਬੀੜ ਸਕਦਾ ਕਲਮਕਾਰ ।

*

ਖਿੜਿਆ ਗੁਲਾਬ ਪੀਲਾ, ਪਿੱਛੇ ਦੋ ਨੇ ਢੋਡੀਆਂ ।
ਜੀਂਦਾ ਰਹੇ ਮਾਲੀ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਲੇ ਕਰ ਗੋਡੀਆਂ ।
ਇਹਦਿਆਂ ਨਸੀਬਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਕਦੋਂ ਚੜ੍ਹਨਾ,
ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਅਜੇ ਓਡੀਆਂ ਹੀ ਓਡੀਆਂ ।

ਕਰੇ ਕੀ ਕਬੀਰ ਜੱਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸਵਾਰਥੀ ।
ਧਰਮੀ ਟਿਕਾਣੇ ਬਣੇ ਵੇਖ ਲਉ ਪਦਾਰਥੀ ।
ਬੈਠ ਗਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਰਸਵਤੀ ਵੇਖ ਲਉ,
ਮੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਦੀ ਹੈ ਆਪ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ।

*

ਮੇਰਾ ਹੀ ਵਡੇਰਾ ਇਹ ਜੋ ਗੱਡੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ ।
ਖੇਤਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਕੇ, ਬੜਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਹੈ ।
ਦਾਣਿਆਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਹੁਣ ਟੱਬਰ ਨਾ ਪਾਲਦੀ,
ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਵੱਡੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ ।

*

ਚੰਗਾ ਨਹੀਉਂ ਹੁੰਦਾ ਇੰਜ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਗਵਾਚਣਾ ।
ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਜਾਂਚਣਾ ।
ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਉਮੀਦਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਰੱਖੋ ਜਗਦੇ,
ਚੰਗਾ ਹੁੰਦੈ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਚਣਾ ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੱਥ ਖੰਡਾ ਫੜ ਕੇ ।
ਆਹੂ ਲਾਹੋ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ।
ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਲਿਆ ਯੋਧੇ ਬਲਕਾਰੀ,
ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸ਼ਮਲੀਰ ਸੀ ਜਿਉਂ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੇ ।

*

ਸਾਡੇ ਜੀ ਗੁਲਾਬ ਵਿਚੋਂ ਰੰਗ ਕਿਹੜਾ ਲੈ ਗਿਆ ?
ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ 'ਚ ਨੁੇਰ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ ।
ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਿਖਾਵੇਂ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਕਰਤਾਰ ਦੇ,
ਤੇਰੇ ਰੁੰਦੇ ਮਾਲੀਆ ! ਇਹ ਡਾਕਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈ ਗਿਆ ?

*

ਜਿੰਦਰੀ ਉਦਾਸ ਗੀਤ ਐਵੇਂ ਨਾ ਤੂੰ ਗਾਈ ਜਾਹ ।
ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸੇਜ ਉੱਤੇ ਚਿੱਤ ਪਰਚਾਈ ਜਾਹ ।
ਨਾਅਰਿਆਂ ਤੇ ਲਾਰਿਆਂ ਦੇ ਤਾਜਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਖਾਂ,
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਹਿਣ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਆਈ ਜਾਹ ।

ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵਿੱਸਰ ਜਾਂਦੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਲਿਖਾਰੀ ।
ਰੈਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਫਿਰ ਕੋਈ, ਰੁਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਆਰੀ ।
ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਪ੍ਰੀਤੀ-ਡੋਰਾਂ ਜੋੜਨਹਾਰੇ,
ਭੁਲ ਭੁਲਾ ਗਏ ਪੁੱਤਰ ਧੀਆਂ, ਮੱਤ ਗਈ ਹੈਮਾਰੀ ।

*

ਏਨੀ ਜੇ ਇਕੱਲ ਪੈਣ ਕੁਤੇ ਨਾਲ ਯਾਰੀਆਂ ।
ਮਮਤਾ-ਪਿਆਰ ਮੁੱਢ ਆਪ ਫੇਰੇ ਆਰੀਆਂ ।
ਕਿਹੋ ਜਹੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਦੋਸਤੋਂ !
ਮੌਰੇ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮੀਂ ਗਲਤਾਨ ਨਰ-ਨਾਰੀਆਂ ।

*

ਕਿਵੇਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂ ਯਾਰਾ ! ਨੀਵੀਂ ਅੱਖ 'ਚੋਂ ਕਹਾਣੀ ।
ਕਿਹੜੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਹੰਝੂ, ਕਿਹੜੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ।
ਬੈਠੇ ਜਾਪਦੇ ਨੇ ਦਿਲ ਉੱਤੇ ਪੀੜਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ,
ਛੁਟ੍ਟ ਚਸ਼ਮਾ ਤੂੰ ਵੇਖੀਂ, ਕਦੇ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀਂ ।

ਨੀ ਤੂੰ ਬੋਲ, ਬੋਲ, ਬੋਲ, ਘੁੜੀ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ।
ਮੱਥੇ ਸੂਰਜੇ ਦਾ ਟਿੱਕਾ, ਚਿਹਰਾ ਚੰਦ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ।
ਕਦੇ ਮਿਲਾਂਗੇ ਜੀ, ਹੋਏ ਜੇ ਸੰਜੋਗ ਜੋਗਾਵਰ,
ਫੇਰ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਸੁਣਾਂਗੇ ਜੀ, ਮਿਠੇ ਮਿਠੇ ਬੋਲ ।

*

ਆਖੋਂ ਕਾਹਨੂੰ ਬਾਬਲ ਤੂੰ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ।
ਚੰਨ ਉੱਤੇ ਪੈੜਾਂ ਪਾਈਆਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ।
ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਚ ਪੁੱਚ, ਛੱਡ ਦੇ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ,
ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਖਾਣ ਸਾਨੂੰ ਰੁੱਤਾਂ ਟੁਣੇਹਾਰੀਆਂ ।

*

ਉੱਡ ਉੱਡ ਚਿੜੀਏ ਨੀ, ਤੂੰ ਬਹਿ ਗਈ ਟਾਹਣੀ ।
ਅੰਬਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਸਭ ਤੇਰੇ ਹਾਣੀ ।
ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਜਗਾ ਤੇ ਫੁਰਤੀ ਫੜ ਲੈ,
ਬੈਠੀ ਤਾਂ ਬਣ ਜਾਣਾ, ਤੇਰੇ ਮੂਨ ਦਾ ਪਾਣੀ ।

ਵੇਖੋ ਰੱਬ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਏਸ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ।
ਚਿੱਤ ਕਰੋ ਵੇਖੀ ਜਾਵਾਂ, ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਬਹਾਰ ਨੂੰ ।
ਏਨੀ ਦੂਰੋਂ ਖੌਰੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੰਧੀਆਂ,
ਰੱਖੀਂ ਤੂੰ ਮੁਦਾਇਆ ! ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ।

*

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਮੁੜ ਗਈ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ।
ਕਿੱਦਾਂ ਜਿੰਦ ਇਹ ਨਿਮਾਣੀ, ਝੱਲੇ ਓੜਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ।
ਤੇਰੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਬਣ ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਸਾਏ,
ਸਾਡੇ ਟਾਹਣਾਂ ਉੱਤੇ ਨ੍ਹੇਗੀਏ ਤੂੰ ਕਹਿਰ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰ ।

*

ਛਾਸਲੇ ਰੱਖੇਂ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਜਿੰਦਗੀ ।
ਕੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ ਅਜੇ ਵੀ ਬੰਦਗੀ ।
ਸਾਡੀਆਂ ਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਹੱਥ ਡੋਰੀਆਂ,
ਹੋਰ ਕਰ ਲੈ, ਹੋਰ ਕਰ ਲੈ, ਦਿਲ ਲਗੀ ।

ਵੇਖ ਲੈ, ਨੈਣਾਂ ਚ ਤੇਰਾ ਨੂਰ ਹੈ।
 ਤੇਰੀ ਦਸਤਕ ਸੁਣਨ ਲਈ ਮਖਮੂਰ ਹੈ।
 ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਪੌਣਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਭੇਜ ਦੇਹ,
 ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਜਾਪੇ ਜੇ ਪੈਂਡਾ ਦੂਰ ਹੈ।

★

ਦਰਦ ਸੁੱਤਾ ਜਦ ਕਦੇ ਵੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
 ਆਪਣੇ ਦੁੱਖਾਂ ਚੋਂ ਮਲ੍ਹਮ ਟੋਲਦਾ ਹੈ।
 ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਰੇਤ ਕਿਰਗਈ ਮੁੱਠ ਚੋਂ,
 ਚੁਪ ਵਿਚੋਂ ਨਕਸ਼ ਗੁੰਮੇ ਫੋਲਦਾ ਹੈ।

★

ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ ਨਿਰੰਤਰ ਧਾਰਾ।
 ਗੁਰ ਕਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾ ਵਣਹਾਰਾ।
 ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ,
 ਬਹੁਤ ਉਡੀਕੇ ਮਨ ਦਾ ਦੁਆਰਾ।

ਚਲੋ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉ ਹੁਣ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਅੱਗ।
 ਕਿਵੇਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰੁਲੇ ਸਾਡੇ ਬਾਬਲੇ ਦੀ ਪੱਗ।
 ਕਿਵੇਂ ਫਿਰਦੇ ਗਵਾਚੇ ਕੜੀ ਵਰਗੇ ਜਵਾਨ,
 ਰਾਜ ਭਾਗ ਨੇ ਬਣਾਏ ਕਿਵੇਂ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਵੱਗ।

★

ਸਾਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦ, ਨਾਲੇ ਵੱਡਾ ਘੱਲ੍ਹਾਰਾ।
 ਸਿਧ ਪੈਂਤੀ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਵੱਢੇ ਜਾਲਮਾਂ ਦਾ ਆਰਾ।
 ਅਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਾਂ ਏਨੇ,
 ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦੈ ਗੁਲਾਮੀ ਫੇਰ ਆਏਗੀ ਦੁਬਾਰਾ।

★

ਰੰਗ ਬੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਕੇਸਰੀ, ਮੈਂ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਰੰਗਾਣਾ।
 ਮੈਂ ਵੀ ਮਾਹੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਘੁੱਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ।
 ਮੈਨੂੰ ਵਰਜੀਂ ਨਾ ਮਾਏ, ਇਹ ਬਸੰਤੀ ਹੈ ਰੁੱਤ,
 ਖਿੜੇ ਛੁੱਲਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ, ਪਾਇਆ ਕੇਸਰੀ ਮੈਂ ਬਾਣਾ।

ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਚੁਨੀ ਮੇਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਲਲਾਰੀ ।
 ਮੈਂ ਵੀ ਅੰਬਰਾਂ ਚ ਲਾਉਣੀ ਬਿਨ ਖੰਭਾਂ ਤੋਂ ਉਡਾਰੀ ।
 ਵੇਖ ਘਟ ਘਨਘੋਰ, ਕਿਵੇਂ ਪੈਲਾਂ ਪਾਊਂਦੇ ਮੋਰ,
 ਵੇਖ ਖੰਭਾਂ ਵਿਚ ਨੱਚੇ, ਸੱਤ ਰੰਗੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ।

*

ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੇਰ ਤਾਂ ਹੈ, ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਇਕੋ ਤਾਰਾ ਡੁੱਬਿਆ, ਚੜ੍ਹੀ ਸਵੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਪਾਪ ਦੀ ਜੰਝ ਵਿਚ, ਸੁੱਚੇ ਕਿੱਥੋਂ ਲੱਭ ਲਿਆਈਏ,
 ਇੱਕ ਵੀ ਚਿਹਰਾ ਉੱਜਲਾ, ਚਾਰ ਚੁਫੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

*

ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਉਦਾਸ, ਹੋ ਗਏ ਸੰਘਣੇ ਹਨੇਰੇ ।
 ਮੋਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਵਿਕਾਉ, ਹੋਕਾ ਸ਼ਾਮ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ।
 ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਏ ਕਈ ਵਾਰੀ ਦਿਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼,
 ਕਦੇ ਬੋਲਦਾ ਨਾ ਕਾਗ, ਹੁਣ ਰੀਝਾਂ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ।

ਪੰਛੀਆਂ ਸਿਰ ਕਰਮ ਏਨਾ, ਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਉ ।
 ਭਰ ਪਿਆਲਾ ਨੀਰ ਨਿਗਮਲ, ਬਿਰਖ ਛਾਵੇਂ ਧਰ ਦਿਉ ।
 ਜਿਸਮ ਤਾਂ ਮਿਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ, ਬਿਨਸਣਾ ਇਹ ਬਿਨਸਣਾ,
 ਏਸ ਹੱਥੋਂ ਬਿਰਖ ਲਾ ਕੇ, ਧਰਤ ਸਾਵੀ ਕਰ ਦਿਉ ।

ਅਸੀਂ ਆਈ ਤੇ ਜੇ ਆ ਗਏ, ਤਾਂ ਬੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੱਕ ਜਾਵਾਂਗੇ ।
 ਇਹ ਜਾਨ ਬਚਾਕੇ ਕੀਹ ਰੱਖਣੀ, ਫਿਰ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨਾ ਪਾਵਾਂਗੇ ।
 ਤੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਏ, ਤੜਫਾਉਂਦਾ ਏ,
 ਧਰਤੀ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਥਾਂ ਦੇਣੀ, ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵਾਂਗੇ ।

**To read more books from
 Gurbhajan Singh GIII
 visit www.PunjabiLibrary.com**

Search

Punjabi Library
 App Store

Search

Punjabi Library
 Google Play

ਪੰਜਾਬੀ ਲੁਣਿਖ੍ਰੋਗੀ PUNJABI LIBRARY
www.PunjabiLibrary.com